

KAITSE KODU

N° 46/47

1 9 3 1

40 senti

Noorte Kotkaste erinumber
tegutsemise aastapäeva puhul

A.-S. OSKAR KILGAS

TRIKOO-, PITSI- JA SUKAVABRIK

TALLINN, VOLTA TÄN. 3. TEL.: KONTOR 426-31 LADU 426-32.

SOOVITAME KÕRGEIMAS HEADUSES KLEIDI-, MANTLI-, VOODRI- JA ÜLIKONNARIIDEID: FLAMENGO GRE, CRÊPE-DE-CHINE, CRÊPE PARISIENNE, ATLAS, RIPS, VELOUTINE, POPPELINE, CHARMELINE, CABARDINE, SERGE, BOSTON-CHEVIOT, ÜLIKONNARIIE J. N. E. J. N. E.

ERILISES HEADUSES VALMISTAME:

COTTON- JA TEISI SUKKI, SOKKE, TRIKOOD, MILANEESI, TRIKOOPESU, IGASUGU PITSE, PAELU, NÖÖRE; SPORDI- JA SUPELUSÜLIKONDI, VÄLJAÕMMELDUD MÄRKE. ORGANISATSIOONIDELE SOODSAD TELLIMISE VÕIMALUSED.

KÕIK MEIE SAADUSED ON TÄIELISELT VÕISTLUSVÕIMELISED VÄLISMAA VASTAVATE SAADUSTEGA NII HINNALT KUI KA KVALITEEDILT.

KAUBAD VARUSTATUD VABRIKUMÄRGIGA SAADAVAL PAREMATES KAUPLUSTES ÜLE MAA.

Nr. 46/47

1931

SISUKORD:

- K. Einbund:* Oma noorele sõbrale elu eeskuju otsimisel.
A. Piip: Koostöö.
J. Roska: Kasvagu noored rõõmuks vanemale ja auks Eesti rahvale.
M. Raud: Noored Kotkad kasvatusliku tegurina.
J. Kornfeldt: Kasvatus, õpetajaskond ja noorkokkluus.
— Kuidas väikelinn oma noorte eest hoolitseb.
V. Rebane: Noorte Kotkaste võistluskirjutised.
E. Hanson: Kuidas peame oma rühma koondusi.
P. Villemi: Eesti kangelaskuju — kapten A. Irv.
N. Schmidt: Üks väike lugu kapten Irve nooruspõlvest.
A. Lito: Jooni Noorte Kotkaste esimese õppelaagri elust.
— Lennukimudeli valmistamine.
A. Eglon: Pilk Noorte Kotkaste Tartu Maleva aastasele tegevusele.
K. Greenberg: Esimene samm on raske.
E. Valdas: Ärgu puudugu vaim noorkotkaste üritustes.
A. Koop: Muljeid Petseri noorte malevonna esimesest suvilaagrist.
— Käärivad hinged
— Toimetusele saadetud kirjandus.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitsejõu peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltm. J. M a i d e, telefon 451-94.

Tegev toimetaja L. S e r d, telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Kaastöö arvatakse tasu alla, kui sellele tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaatmiseks märkimata käsikirju alal ei hoita.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talituse juht Richard Jukk, tel. 451-89.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/3 a. 3 kr., 1/4 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad à üks lehekülg: teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti järel 40 kr. Väline kass 80 kr., sise-mised 60 kr.

KAITSE KODU!

ILMUB KORD NÄDALAS

Nr. 46/47

Tallinnas, laupäeval, 21. novembril 1931

Seitsmes aastakäik

Noorte Kotkaste peavanem KARL EINBUND

OMA NOORELE SOBRALE ELU EESKUJU OTSIMISEL

K. Einbund, Noorte Kotkaste peavanem

Sa oled alles kasvamisel, ellu astumisel, aastais 12 kuni 18. Oled siirdunud nooreks kotkaks, et valmistuda elule ühes oma teiste noorte sõpradega. Sind on ootamas täismeha aastad; sa tahaksid astuda neisse, evides kohusetunnet ja kõrgeid võimeid. Tules kotkaste seltsi sa olid kindel, et võid siin koguda nooreea kogemusi mängides, õppides ja tegeldes meie korrapärastes ridades. Sa jälgid oma juhtide õpetusi, oma sõprade toimetusi ja võtad sellest eeskujut. Sa tunned, et tegeldes ühes teistega kasvad ise kotkaste pere liikmena õpetuste valgusel, mis jagatakse sulle igal kotkaste koondusel, matkal, pidu-koosolekul, laagris, mängudel ja igal muul kotkaste ettevõttel. Tegutsedes sel moel sa märkad oma vaimu ja jõu karastumist, ettevõtlikkuse ja leidlikkuse tõusu ja veendud, nagu oleksid juba küps eluks isamaa tõsise pojana.

Sagedasti ilmneb sulle su aastais, et mitmekesine kotkaste tegevus sisaldabki elu ennast, ja sa kujutled, et oled oma õppeaastate lõppedes küps elutegevuseks kõige nähtu ja elatu tagajärjel kotkaste peres. Kuid ma hoiatan sind, noor sõber! Elu on palju mitmekesisem ja keerulisem kui see näib sulle su aastais. Sa õpid, tõsi küll, kotkaste peres palju rohkem kui üheski teises noorte seltsis. Sa kasvad siin õiges vaimus, mis juhtinud meie isasid ja emasid ja mis peab juhtima meid tulevikuski. Kuid kõik see on alles ettevalmistus suurele katsel, mida nimetame eluks. Seepärast silmad lahti! Olles noorte kotkaste uhkeis isamaa-ridades ära unusta ühes oma sõpradega ja juhtidega, et sinu ümber lainetab igavene elumeri, Eesti elu, mille voogudesse sa pead iseseisvana astuma õige pea. Elumeri kõigi oma halbuste ja hüvedega, kõige kurja ja heaga, ilusaga ja inetuga. Sa pead astuma sinna, et mitte nautida küll karastavaid, küll libistavaid merevooge, vaid et rakendada ja juhtida neid ühes oma kangelaslike sõpradega, noorte kotkastega.

Sa küsid minu viimase käskluse puhul: kas suudan, kas jätkub mul seks jõudu?

Luba, et vastan. Jõudu sul jätkub, ei ole puudust ka vaimust, kui oled õige kotkas. Sul on tahteki külluses, kui kuulatasid noorte kotkaste helinaid kõigis õppeis ja kui evisid noorustungide hoo. Mis sul tõesti vahest puudub, on oskus ja arusaamine. Oskus anduda elule mõne ta lülina, ja arusaamine, et tegelemine elu iga lülina on suursugune kohustus, mis elu meilt nõuab. Sa ei ela ükski. Palju teisi on sinu kõrval. Sa tunned, millisel määral rikastub sinu oskuse ja arusaamise areng, kui teist võid jälgida eeskujuna, seda teist, kes sinust on vanem, kes on juba elu karastunud lüli, mees või naine, kes on toimimas elu osalisena tegusid, mida jälgimas sinu silm.

Teise inimese eeskujut, kui see on vallanud su hinge, on veetlev, on kaasakiskuv. Ta määrab sa-

geli su elusihi. On ükskõik, kas oled jälgimas eeskujut luulevallast või tegelikkusest. On hea, kui sattusid heale eeskujule, on halb, kui sattusid halvale.

Elus on otse määrava tähtsusega, millisele eeskujule sattusid. Valisid oma südame sunnil eeskujut, milleni jõudmiseks ei küüni su jõud, siis valdab sind harilikult pettumus ja sa pead, jõudnud meheikka, rakenduma sootu teisele alale, mis enamail korral sind ei rahulda. Harilikult süüdistad siis teisi ja kogu oma ümbrust. Et leida õiget eeskujut, selleks pead tundma iseennast ja selleks peavad sulle aitama kaasa su juhid. Tavaliselt on viisiks meie maailmas, et noored inimesed püüavad saavutamatuile eeskujudele, ja harilikult ka noorte kasvatajad ja juhid tiivustavad oma hoolealuseid sihtidele ja eeskujudele, mis on kättesaadavad ainult väga üksikuile. On arusaadav, et peaaegu kogu enamikku sinna püüdjaist valdas pettumus, ja rinda jäi paremal korral hea igatsus, halvemal aga sügav ahastus.

Millega seletan ma seda?

Miskipärast on levinud üldine arusaamine, et praegune Eesti ümbruskond ei paku ahvatlevaid eeskujusid kellelegi, täiskasvanulegi mitte, seda vähem noorele. Lehed kirjutavad ja kõnelevad puhuvad, et Eesti elu olevat pehastunud, aatevaene ja lage eeskujudest. Ei ulatuvat nägema silm ega võtma vastu vaim ei ühelgi tööalal tegelasi, kes vääriskid otsest järgimist.

Aga, mu noor sõber, kui oled sellest kuulnud või lugenud, siis tea, et see ei ole õige. Inimesed, kes kirjutavad ja kõnelevad nii, eksivad rängasti. Sa ju vaatled ka oma ümbruskonda ja elu, kas ei pane sa tähele, et igal alal ehitatakse ja rakendatakse, et elu jõuab edasi aasta-aastalt? Seal, kus oli mullu tühi koht, on tänava kerkinud hoone ja majapidamine; seal, kus oli aastaid tagasi äbarikku heina kandev soo, kasvab nüüd vili. Kõikjal on tegevus, ja tegevusel on tagajärgi.

Sa küsid: kes seda on teinud?

Vastan: Eesti inimesed, isamaa pojad ja tütreid. Hellitades suuri lootusi ja kandes kõrgeid püüdeid, igäüks oma elu valitud alal, nad on toiminud tegusid, mis väärivad iga noore inimese tähelepanu. Ära arva, et nad jõudsid neile saavutusile kergusega, hüpeldes, mängides, need sinu isad ja emad, kõik kaasmaalased. Palju vaimu- ja kehajõudu kulutasid nad, kannatasid hingepeina, raskustes murdusid mõnedki, elumere vahutatavas voos võitlesid nad kangelaslikult, järeleandmatult, kuni töö tagajärjed kroonisid nende hinge rõõmu- ja rahuldustundega. Elutöö võit andus üksikuile kergemini, aga suuremale osale eestlasist raske heitlusega.

Sa lausud mulle: mis sest, et on tehtud palju tööd, et on käidud suur vahemaa. Eeskujusid ei leia ma kustki! Sa ei näita mulle ühtki Napoleoni ega

Tolstoid, keda võiksin kumimardada, kelle poole tõsta üles silmad. Aga, mu noor sõber, kas oled küsinud endalt millalgi, mis teeksime meie Napoleonidega või Tolstoidega Eesti oludes, või kas oleksidki need sulle eeskujuks, kui nad tegutseksid sinu kaasaegseina? Võib-olla need ajaloolised suurused oma isikliku eluga eemaldaksid su endast. Kas sa oled mõtelnud ka, et iga suur töömees või -naine kaasaegsena, sattudes kõigi oma inimlike puudustega avalikkuse arutusele, ei olegi nii suur kui ta näib vaadelduna ja imetelduna hiljem. Maailmas on ikka nii, et see, kes seisab sulle lähedal, näib tähtsusest väikesena, kes seisab kaugel — näib suurena. Sinu naabermees, nii tähtis ja suur kui ta ei olekski oma töölt, on ikka naabermees ja omane. Suurt otsid sa kaugemalt.

Küsid veel minult: aga sa kõneled ju kogu aeg harilikest inimestest, nagu võiksid need olla eeskujud?

Mu armas noor sõber, kui sa küsid nii, siis oled küll suures eksituses, samuti nagu kõik need, kes arvavad leida eeskujusid ainult Napoleonides ja Tolstoides. Sa olid ju nõus minuga, et meil on tehtud palju tööd igal alal, ükskõik kas riigivalitsemises, majanduses või oma majapidamises, hariduses, kirjanduses või teaduses. Otsides endale eeskujuga ava silmad ja vaatle ümbritsevat elu. Seal leiad

sa palju tegusejaid, kes on kangelaslikud inimesed. Need on töömehed ja -naised, kes kannavad elu, kes on sind ümbritseva elu lülid, üks ühel, teine teisel alal. Kõigepealt su isa ja ema. Ka nemad on elu tegurid, elu loojad. Kas oled mõtelnud, et nemad oma tööga, kui tahad mõista nende tööd, on kõige suurema eeskujuga pakkujad? Nende töö tahab edasikandmist, sest iga töö peab kestma põlvest põlve. Aga ütlemegi, kui su vanemaile ei olnud antud õnneks olla eeskujuks oma lastele mingi kestvama tööalaga, siis võid sa leida, kui oled püsiva loomistahetega noor inimene, eeskuju igalt tõsiselt töömehelt ja -naiselt.

Seejuures kuule aga minu hoiatust: Ära hüppa eeskuju rabamisel liig kõrgele! Võib-olla ei küüni su võimed lendamiseks unistatavaile kõrgusile. Ebaõnnestumisel sinust võiks saada õnnetu inimene. Pea meeles, et iga töömees on noorkotka tõekspidamise järgi kangelaslik töömees, sest iga töö kannab elu, kannab rahvast ja isamaad. Noorkotkas teab, et ta on suur mees, kui ta on töömees ükskõik mis alal. Noorkotkas usub, et ta ligimesed ja ta isamaa vajavad ta tööd. Ja kui ka ei oleks tööd, siis tee tööd selleks, et oleks tööd.

Mu armas noor sõber, kui sa valmistuksid elule nii, nagu vestlesime, sa oleksid õnnelik inimene, sa ei oleks iialgi ülearune inimene.

K O O S T Ö Ö L

„Kaitse Kodu!“ Noorte Kotkaste erinumbri kirjut. prof. A. Piip, Noorte Kotkaste keskvanematekogu juhataja

Meie aja noorsoo kasvatus on märksa erinev sellest, kuidas on õppinud meie vanem põlv. Raamatutarkus või mõistuse ainuõiguslik arendamine on annud aset enam harmoonsemale inimlapse kujundamisele. Täielise eluõiguse mõistuse kõrval on saanud tahte ja moraali edendamise sihiga moodustada noorest tugev inimene ja tegev, oma ülesandeist arusaav kodanik.

Nagu varem, nii on ka siin otsustav sõna koolil. Kuid mitte enam üksinda ei seisa kool oma raske ülesande ees, vaid teda aitavad mitmed teised vahendid, mis veel paarkümmend aastat olid tundmatud.

Üheks sääraseks abiorganisatsiooniks koolile kasvatusalal on Noorte Kotkaste ülemaaline võrk. Kuna kool esijoones, mitte küll ainult, arendab mõistust, seab Noorte Kotkaste organisatsioon oma sihiks inimese tahte ja kohusetunde kasvatuses isamaalises sihis — ja seda käsikäes kooliga ja teiste noorsoo organisatsioonidega.

Selles suhtes on Noorte Kotkaste organisatsioonil terav side ühelt poolt meie õpetajaskonnaga ja kooliga, kuna suurem osa Noorte Kotkaste juhte on tegelikud koolimehed, teiselt poolt jälle mitmete sõsarorganisatsioonidega, kes samuti noorte vaba aega katavad rakendada nende isiku igakülgeks arendamiseks.

Osa säärase sõsarorganisatsioonidega on Noortel Kotkastele koostöö olnud tihe kokkuliitumiseni, nagu seda on sündinud Noorte Seppade organisatsiooniga.

Teistega jälle, nagu seda on skaudid, Noorte Punase Risti liikmed, Kristlik Noortemeeste Ühing, töötavad noorkotkaste organisatsioon sõbralikus vahekorras, eriliselt tihedasti aga skautidega, kuna neil mõlemal kui skautlikel koondustel on palju ühist.

Tööd jätkub aga kõigile. Tegevuspõld on seevõrra avar ja meie noorte püüded nii erinevalt individualistlikud, et ühe ja sama sihi saavutamisel — korrapärase inimese ja auväärt ja ustava kodaniku moodustamisel — on ruumi töötada kõigil, kel süda noorsoo vastu soe.

Juba aasta aega on Noorte Kotkaste organisatsioon olnud tegevuses. Selle aja jooksul on tehtud suuri edusamme organiseerimise töös. Samal ajal on selgitatud ja parandatud ka organisatsiooni enese tööviise ja ülesandeid. Kui aasta varem võis leida kõhklejaid, siis ei ole küll praegu enam vähimatki kahtlust, et kaitseliidu juhtide püüde noorte organiseerimises kaasa tõmmata on annud hiilgavaid tagajärgi: noored kotkad on õhu saanud tiibade alla ja lendavad julgesti vastu oma suurtele ülesannetele ja sihtidele.

Juhid on kogenenud, noorte kotkaste pere on kasvanud, on tuld võtnud. Isegi haugaste parv tõstab pead ja nõuab õigust astuda oma vanemate vendadega koos tööle.

Kõik see julgustab, annab jõudu, kuid paneb ka peale uusi ülesandeid, et täita kõrget Noorte Kotkaste sihti — olla isamaa auks alati valmis.

Noorte Kotkaste peavanema abi A. Kerem.

Noorte Kotkaste peavanema abi prof. A. Piip.

*Noorte Kotkaste peastaabi ülem
magister Johannes Tederson.*

*Noorte Kotkaste peastaabi ülema abi
Viktor Neggo.*

KASVAGU NOORED RÕÖMUKS VANEMAILE JA AUKS EESTI RAHVALE!

„Kaitse Kodu!“ Noorte Kotkaste erinumbri jaoks kirjutatud kaitseleidu ülem kindral J. ROSKA

Aasta on sellest möödunud, kui me ühisel jõul hakkasime kaitseleidu lippude ümber koguma meie noori.

Sel puhul ei saa jätta märkimata mõningaid mõtteid, mis kõigil tegelasil, kes noorkotkluses kaasa tõmbavad, vahetpidamatult peaksid mees olema.

Esimesena olgu öeldud: ei saa keegi süüdistada noori, et nad seni on olnud üldiselt organiseerimata. Kui seni midagi tegemata on jäetud, kui midagi sel alal on halvasti tehtud, siis — olgu täiskasvanuil julgust tunnistada, et see on nende, mitte aga noorte süü.

Teiseks — aluste määramine, mil tahetakse töötada, — ei ole seegi noortest olenev.

Siin on tähtis teede valik, milliseil meie noortel lastakse käia.

Need teed kõik eranditult peavad olema puhtrahvuslikud — Eesti teed. Algama ja lõpma peavad nad meie — Eesti — kodus. Õhk, mida rännates neil teedel sisse hingatakse, peab olema igasugu kõrvallõhnata — olgu need lõhnad siis kas internatsionaalsed või partei-maigulised.

Kui juhtub, et keegi eesti noortest kord sisuliselt pöörab selja kodule, Eestile, — süüdi siis ei saa olla noor ise, vaid vanemad, kasvatajad, kes pole suutnud noorele kätte juhatada õiget teed, või, mis veel hirmsam, kui mõni täiskasvanuist on noort õigelt — Eesti — teelt meelega kõrvale juhtinud.

See viimane nähtus hakkab, kahjuks, meil ikka tihedamini ilmnema ja sellele peavad noorkotkaste tegelased, kes tahavad näha oma töö häid lõpp-ta g a j ä r g i, juhtima niisama suurt tähelepanu kui noortele õige tee kättenäitamisele.

On tähtis noori mitte ainult rahvuslikele radadele juhtida, vaid neid nendel ka hoida.

Suurt vastutustunnet ja hoolt nõuab praegune aeg igalt tõsiselt kasvatajalt-eestlaselt, sest punasest värvist pimestatud sortside sugu, kes Kalevite päevilt eesti rahvustundeid-tegusid pole sallinud, on hakanud meelitama oma võrkudesse ka eesti noori.

Selle küsimuse käsitlemine on Eesti kui rahvusliku terviku tuleviku küsimuse käsitlemine.

Siin jõutagu selgusele ja tehtagu järeldusi.

*

Ja teie, noored kotkad, kes teie juhtute lugema neid ridu, teadke, et Eestil on olnud alati palju vaenlasi; neid on eesti rahval ka praegu. Ühed tahavad sõjalise jõuga meist jagu saada, teised jälle kavalusega, vale-õpetusega.

Ühed õpetavad, et kodumaad pole meile tarvis; teised ütlevad, et võetagu lapsed vanemate juurest ära ja pandagu nad ühte suure majja elama, eraldi isast-emast; kolmandad kutsuvad: — tulge meiega,

me tahame luua uue riigi, uue korra, kus kõigil on hea elada.

Teadke, noored kotkad, et meie riigi on loonud kogu meie rahvas, kõik üheskoos. Rahvas kõik — ühise jõuga — on teinud, mis on võimalik olnud ja kuidas on osatud. Ei saa uskuda, et üks väike osa rahva hulgast saaks teha paremini kui on teinud kogu rahvas.

Kodust isa-ema juurest ära võtta lapsed, — seda ei taha ei lapsed ega isad-emad. Vägisi seda teha ei tohi. Olgu kodus kui halb, võraste juures on ikka halvem.

Te küsite, kes on siis need, kes tahavad riiki uueks luua, kes kavatsevad lapsi suurtes majades — üheskoos — hakata kasvatama. Vastan, et need on need inimesed, kes armastavad punast värvi, kel on punased lipud, kes ei laula meie isamaa laulu.

Te küsite, miks siis suured inimesed lasevad neid meie juures nii rääkida, nii õpetada.

Siin jälle vastus teile: meie riigis, Eestis, on vabadused. Igaüks, kes tahab rääkida, võib rääkida, mis ta tahab, võib kirjutada ka, mis ta tahab, võib ka koosolekuid pidada, kus ta tahab.

Meie rahvas arvab, et ega seda kõike, mis need punase värvi armastajad räägivad ja õpetavad, keegi usu. Las räägivad ja väsitavad ennast.

Selleks juhtumiks aga, kui keegi üldse meil — Eestis — tahab vägivalda tarvitada, — on kaitseväge, politsei ja kaitseleiti, kes kohe vahele astuvad.

Senikaua kui eesti vaenlased ainult räägivad ega tee midagi vägivaldset, lastakse neil rääkida. Tahavad nad aga midagi väevõimuga teha, siis võetakse nad kinni ja pannakse vangla.

Üht tahtsin, noored, veel teile öelda. Need punase värvi armastajad tahavad ka meie noori eneste juure meelitada. Teevad suurt kihutustööd ja peavad koosolekuid.

Sinna. muidugi, ei saa minna, sest kes sinna läheb, ega sellest enam saa tublit isamaa poega.

Teile, noored, on antud võimalused kasvada oma armsa isamaa vaimus, sini-must-valge riigilipu ja rahvusvärvide austuses. Kaitseleiti on kutsunud ellu laialdase noorte koonduse — Noored Kotkad — et võimaldada kõigile — maal ja linnas — end tööle seada Eesti rahva ja riigi kasuks.

Kes tahab eesti rahvast armastada, oma kodu ehitada, vanemaid austada — see tulgu ja saagu nooreks kotkaks, kui ta veel noor kotkas pole.

*

Aastapäeva puhul tervitan ja tänan südamest kõiki tegelasi, kes end on rakendanud noorte kotkaste tööle.

Noortele soovin, et nad kosuksid ja sirguksid rahulduseks endale, rõõmuks vanemaile ja auks eesti rahvale.

NOORED KOTKAD

KASVATUSLIKU TEGURINA

M. RAUD

Kui aasta eest asutati noorte organisatsioon „Noored Kotkad“, võeti ta osas õpetajaskonnas rõõmuga vastu. Üksuste etteotsa astus vanakotkastena, pealikuina ja vanemaina hulk koolimehi — õpetajaid, koolijuhatajaid ja koolinõunikke. Seni oli neile skautlus jäänud võõraks, sest skaudid ja noorsepad töötasid linnades, jättes maa puutumata. Skautluse tundjaid meie õpetajate peres on vahest mõni üksik. Koolimehed asusid skautluse-noorkotkluse põhimõtete ja süsteemi juure üldpedagoogilistel kaalutlustel. Nad haarsid uuest organisatsioonist kinni just seepärast, et organisatsioon vastas nende oma pedagoogilistele töökspidamistele. Seepärast pakub teatavat huvi küsimus, missugune erikaal on noorkotklusel (põhimõtetel) noorsoo kasvatuses. Juba ligemal tutvumisel paistab silma, et noorkotklus sisaldab paljusid niisuguseid kasvatus printsiipe, mida rõhutab eriti uuema aja pedagoogika. Me võiksime noorkotklust, resp. skautlust, nimetada isegi teerajajaks moodsale pedagoogikale, kui me ei teaks, et need moodsad pedagoogid, kelle järelkäijajaks peavad end eriti Eesti koolimehed, oma ideedele on jõudnud hoopis teisi teid mööda.

Uus aeg rõhutab, et sõnade pedagoogikale tuleb eelistada elamuse ja teo pedagoogikat. Jõud ja tahe kasvab harjutamisega. Tugev kehaline jõud näiteks saavutatakse ainult alatiste järjekindlate harjutustega, millega alatakse väikesest asjust. Muskliid harjuvad iga uue tööga ainult aegamööda. Nii on lugu ka kõlbelise jõuga ja ta arenemisega. Ükski ei sünni kangelaseks, vaid saab selleks ainult pika püsiva töö varal. Nii kasvab jõud suurte eetiliste ülesannete täitmiseks. Sellest seisukohast hindame kõrgesti noorte kotkaste sihikindlaid mängu ja kehalisi harjutusi. Nad on täis elu ja pakuvad noortele rõõmu ja elamusi. Ühtlasi on nad kavakindlaks tööks. Noorkotkad peavad kasvama julgeiks, osavaiks ja teguvõimsaiks. Julgus ja mehisus on niisugused põhiomadused, milliseist oleneb hulk teisi voorusi. Vale näiteks on arguse saadus. Valetatakse seepärast, et ei julgeta kanda oma teo tagajärgi. Kardetakse pahandusi. Samast vallašt on pärlit salalikkus ja alatud võitlusviisid. Noorkotklus arendab nii-nimetatud „ausat mängu“, kus osavõtja ennem kaotab kui võistleb ebaausasti. Teo pedagoogika seisukohast on mõnigi noorte kotkaste seadus erilise väärtusega. Näiteks: noorhaugas viib alustatud töö alati lõpule; noor-

haugas naerab, kui tal on valus, vilistab, kui tal on raske; noorhaugas püüab iga päev oma ligimesele teha head; noorkotkas on looduse ja loomade sõber ja kaitsja; noorkotkast võib usaldada.

Teo pedagoogikaga on ligidases seoses õpilaste isetegevus, eriti kõlbelise kasvatus alal. Kõlbelise heteronoomia asemele peab astuma kõlbeline autonoomia. Seepärast rõhutatakse ka õpilaste omavalitsuse põhimõtet kasvatuses. Isetegevus ja omavalitsus on noorkotkluses teostatavad kindlal kujul, kuigi omapäraselt. Noored ise kasvatavad ja õpetavad üksteist. Noorkotkluse kandvaks mõtteks on salga süsteem. See on nii tähtis põhimõte, et igaüks, kes tahab juhina osa võtta liikumisest, peab teda tõsiselt arvestama. Õpetaja, kes tahab vanakotkana, pealikuina või vanemana kasvatada noorkotkaid harilikus koolmeistri stiilis, ise kõiki ja kõike õpetades ja juhtides, patustab raskesti noorkotkalise põhimõtte vastu.

Suurepäraselt on noorkotkluses viidud läbi õhutamise alatisele täienemisele ja arenemisele. Noored ei tegutse karistusel kartusel ega tasu meelitusel, vaid sisemisest tungist. Pesapoegadest tõustakse haukapoegadeks, noorhaugasteks jne., kuni jõutakse noorte magistreiks. Edasi pääsevad noored ainult tugevate jõupingutuste läbi. Siin on tundmatu eluvõõras sentimentalism, mis avaldub eksamite, katsete ja võistluste karistuses. Inimesel on elus eksameid igal sammul. Kuidas neid õiendatakse, sellest oleneb ta edu.

Moodsa pedagoogika tähtsaimaks põhimõtteks on

Tartumaa Elva malevkonna laagrisolijad Noored Kotkad Virtsjärve kaldal.

kogu õppetöö koondamine lapse kodukoha ümbruse ja kodumaa ümber. See ei ole pedagoogikas küll enam uus võte, kuid nüüd võetakse teda tõsiselt. On mindud sõnadest teole. Me ei taha enam aru saada sellest ajast, millal õpiti loodusteadust ainult Aristoteelse kirjadest selle asemel, et õppida loodust ennast. Meile on saanud aksioomiks Diesterweg'i nõudmine ligemalt kauge- male, tuttavalt tundmatule. Me ei vaidle Pestalozziga, et enne kui laps suudab armastada Jumalat, peab ta armastama inimest, et enne kui kedagi armastada, peab teda tundma. Seda mõtet arendades ütleme, et isamaa-armastuse eelduseks laste juures on isamaa ja ta mineviku põhjalik tundmaõppimine. Teoreetiliselt tunnustame kõiki neid mõtteid, aga koolitöös unustame nad tihti. Noorkotklus aga võtab neid tõsiselt. Kodumaa tundmaõppimist nõutakse sel määral, et see võiks olla eeskujuks meie koolidele.

Noorkotkaste põhimäärustes on siiski asju, millele moodsa pedagoogika seisukohast võiks vastu vaielda. Noorhaukaile ja noorkotkaile antakse hulk käskke, millest suur osa on redigeeritud üldisel kujul. Niisugust kogusummalist nooruseõpetust ei peeta enam õigeks. Moodsaid pedagooge usuõpetuse alal, dr. Eberhard, ütleb: „Kui pedagoog tahab panna liikuma teovõimelisi poisse üldiste õpetuste varal, et nad peavad olema tublid, usinad, sõnakuulelikud jne., satub ta samasugusesse labasusse nagu vanaaegse katekismuse õpetaja. Põhimõtte teostamine ei olene alati sellest jõust ja energiast, millega asutakse ta kallale. Tahe jääb ainult siis tugevaks, kui ta on piiratud oma motiivides. Seepärast jaotatagu suured põhimõtted väikesiks, kogusih- t jaotatagu üksikuiks sihtideks. Eluülesanne tükeldatagu päeva ja nädala ülesandeks. Näiteks põhimõtte isa ja ema austamisest jaguneb järgmisiks üksikosi- ks: 1) Käsk

üksikasjaliselt konkretiseerida. Ema austatakse, kui tädetakse sõnapeat ta kask, kui seda, mis taie vaja, loetakse ta siimist, kui ollakse aupaklik ta sonale ja pigule, kui tuuakse puud kuurist tuppa, kui tõstetakse üles mahakukkunud käärid, kui ema laitus võetakse vastu vaikides. 2) Käsule tuleb anda kuju, vastavalt lapse elule. Kui ema jälle huuab mind uuttsalt tuppa, ei tee ma enam nägu, nagu ma ei oleks kuunud ta hüüdu. 3) Käsu täitmiseks määrata tähtajad: ligemal kolmel päeval peab emal minust amult rõõmu olema, siis kütan ma ahju, koorin kartuleid ja viin isale söögi järele. Antagu lapsele korraga ainult üks ülesanne. On üles- andeid korraga palju, siis lööb üks teise surnuks. Iga käsk olgu keskustatud, kindlasti piiritletud, eristatud ja lapselikult praktiline.

Uuemal ajal ei anta lastele kõlbelisi põhimõtteid mitte ni-öelda en gros, vaid en detail.

See vastolu moodsa pedagoogikaga noorkotkaste põhimäärustes on aga ainult näiline. Kui vaatleme neid ligemalt, avaneb hoopis teine pilt.

Noorhauka määrustikus leiame täiesti konkreetseid ja piiritletud käskke, näiteks: „Noorhaugas ei vedele hommikul pikalt voodis, vaid tõuseb kohe pärast ärkamist. Noorhaugas korraldab oma voodi ise ja ei oota, kuni teevad seda teised. Noorhaugas peseb end hooliga ja ei unusta kõrvu ega kaela.“ Niisuguseid määrusi on terve rida. On ka üldlauselisi määrusi, kuid neid ei saagi põhimäärustes konkretiseerida, sest nad peavad võtma reaalse kuju kohalike olude ja lapse ümbruskonna järgi. Konkreetseid käsud peavad olema isesugused põllumehe, isesugused vabrikutöölise lapsele, isesugused linnas, isesugused maal. Peab pidama silmas ka lapse temperamenti, iseloomu ja kalduvusi. Rida käskke on niisugused, et nad määravad ainult suu- na, näiteks: „Noorkotkas on puhas mõttes, sõnas ja teos!“ Tegelikus

töös astuvad niisuguste üldlauseliste käskude asemele individuaalsed. Sellest näeme jälle, kui tähtis on salga- süsteem, kus igal juhil on käes ainult piiratud arv kaaslasi, keda ta põhjalikult tunneb. See on ala, kus algavad vilunud pedagoogi, vana- kotka, pealiku ja vanema ülesanded, sest siin võivad noored üksi jääda ummikusse. Seepärast ongi vajaline ja soovitatav, et suuremate üksuste juhtideks oleksid pedagoogid.

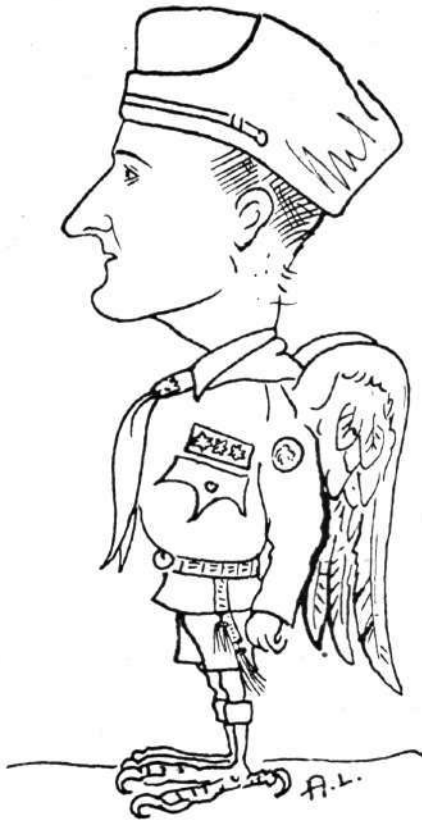
Noorkotkluse põhimõttest ja süs- teemist võiks leida mõndki pedagoo- giliselt huvitavat, mis näitab, et selle rajajad on olnud head lapse hinge- lu tundjad. Tema väärtust tunnustavad ka sotsialistid ja kommunistid, sest asjata ei ole rajanud nad oma noorte organisatsioonid samale alusele. Nemadki ei leidnud midagi paremat.

Toiduvalmistamine Virtsjärve laagris.

Noorte Kotkaste ülemjuhatajate „triumviraat“.

Peastaabi ülem. Teaduslikul alal omab „magister noorkotkajate“ kraadi.

Värskelt küpsetatud peastaabi nõunik organisatsiooni alal.

Kasvatus, õpetajaskond ja noorkotklus

Kohtadelt kuuldu kaebusi, et õpetajad üksteise järele ütlevad ära kaastööst noorte kotkaste rühmades. See on õieti imelik nähtus, sest noorkotklus pole tegelikult midagi muud kui uus ja omapärane kasvatusmetood, mis peaks ometi õpetajaskonda huvitama, eriti praegusel otsimise ja katsetamise ajajärgul. Säärast töölt põgenemist põhjendatakse avalikult kaunis kaalukalt, kuid need põhjendused ei ole siiski tõsised. Selle nähtuse tõelised põhjused on harilikult väga proosalised: ei taheta jännata asjaga, mis toob lisatüli ja muret ning pole sunduslik. Sundusliku tunneme olevat ainult kooli õppetöö.

Meie rahvakool on kahtlemata kõrgel tasemel. On kolikambrisse heidetud või heitmisel vanad, iganenud ja ahtrad õppeviisid. On loodud tihe kontakt välisriikide koolitegelastega, tutvatakse uute vooludega haridustöös, harjutatakse töötama uute meetodidega. Igatahes on kooli õppetöös vana verbalism kadunud või kadumas ja läbi löönud töömehood. Aga see reformatsioon haarab ainult kooli õppetööd. Kasvatustöö alal on kõikjal alles vaikne ja õhk siin on kaunis sumbunud. Siin ei katseta keegi ega otsi uusi teid. Aga ka siia oleks vaja juhtida värske tuulejuga, ka siin tuleks leida uusi meetode. Ja see on õpetajaskonna tähtsaim ülesanne. Me pole ainult õpetajad, vaid nimetame endid vahel ka kasvatajaks. Pedagoog, kasvataja, aga ei tohiks põgeneda katsete eest kasvatustöö alal, piirdudes ainult lastele rehkendamise, maadeteaduse ja teiste oskuste ja teadmiste õpetamisega ja nende õppeviiside uuendamisega.

On ju tõsi, et ka õppetöö on kaudselt kasvatus. Aga seda on liig vähe. Meie noorsoo kasvatustöö peaks olema palju aktiivsem. Seda märkas omal ajal ka haridusministeerium ja määras selleks koolidesse erilised kõlblusõpetuse tunnid. Praegu neid tunde ei ole. Mõned õpetajad nutavad neid küll taga, aga need tunnid ei tasuks küll pisaraid: töö, mis tehti neil tundidel, oli paremal juhul kibe „õpetamine“, halvemal — süstemaatilise sõnade tegemine. Tuli juure järelkult uus õppeaine, muud aga midagi. Meil püütakse noorsugu kasvatada ikka õpetamisega, õõne verbalismiga, manitsemistega, käskudega ja keeldudega või eeskujulike juttude ettelugemisega... Et „olge siis, lapsed, ka niisugused nagu see poisike-jutukangelane!“ Säärane verbalistlik õpetamine annab tagajärjeks küll vahest teadmisi, aga mitte harjumusi. Juba 700 aastat õpetatakse meile: sa ei pea mitte tapma, varastama, abielu rikkuma! Aga need pahed meis kipuvad näitama tõusvat tendentsi. Sest meid pole kasva-

tatud, meid on vaid õpetatud. Ja paremaid tagajärgi ei saavuta meiegi, kui kasvatustöös ei löö läbi töömehood ega kao vana verbalism.

Kasvatustöök vajame sooja, kodust ja kõlblist õhkkonda, kuhu asetame lapsed. Töö, tegevuse ja mängude drilli loob lastes vajalised kõlblised harjumused. On üldse veel küsimus, kui palju on koolil kui niisugusel võimalik antud oludes saavutada kasvatuslikke tagajärgi. Koduse ja kõlblise õhkkonnas kasvatustöök evib ju kool. Sellesse õhkkonda jääb aga laps 5—6 tunniks. Võib-olla 19 tundi on ta õhkkonnas, mis drillib lapsesse hoopis teissugused harjumusi. Meil ei jää muud üle kui püüda varastada sellest 19 tunnist mõnedki viivud tagasi, lisaks kooli ja kasvataja mõjule. Ja seda teeme noorte organisatsioonide kaudu.

Noorkotklus taotleb poiste kasvatuslikke sihte — muud midagi. Nende sihtide saavutamiseks käsitab ta töömehoodi. Seepärast peaks ta ka saavutama palju suuremaid tagajärgi kui seda on saavutanud kooli sennine kasvatustöö oma vananenud ja ahtra meetodiga. Siin pole koht, kus lähemalt selgitada noorkotkluse tegevuskava ja tööd. Sellega tutvuksid pedagoogid tegelikult, töötades noorte kotkaste rühmades. Jatkuks neil aga huvi sellega tutvumiseks! Aga seda huvi peaks ometi jätkuma: see on pedagoogi otsene kohus.

Õpetaja on tõesti tööga ülekoormatud. See on väärnähtus. Ja osalt ta oma süü. Ta on oma jõu paisanud laiali säärastes suundades, kus tal pole enam ülesandeid, kus temata nüüd küll peaks toime tuldama. Ma mõtlen siin n.-n. „seltskonnategevust“. Oli aeg, millal õpetaja oli a ja o igas seltsis. See aeg peaks ometi kord olema möödas. Meil on juba üliküllalt haritlasi, kes ka peaksid „seltskonnategevuses“ käed külge panema, aga mitte enam veeretama kogu tegevust õpetaja peale. On täiesti vale, kui kaevatakse, et maal see on võimatu. Nüüd on jõude ka seal küllalt. Ei viitsita ainult: on harjutud ikka lootma õpetaja peale, sest selle turjal on see koorem olnud ärkamisajast peale. Õpetaja peab kord sellest tööst vabanema. Ja kui siis seetõttu peaks mõni selts minema hingusele, on ka hea: neid seltsi on asjatult palju ja paralleelsete sihtidega. Neid on asutanud ideelised „kukulinud“, kes munevad ühe muna sinna, teise tänna, aga haudujat neist ei saa. Õpetaja koht on noorsoo organisatsioonides. Vastasel korral võtavad selle ala enda kätte võhikud, — ja õpetaja rühmab kuskil tarvitajate kaupluses, piimaühingus või mängib pritsimeeste seltsis näitemängu.

J. Kornfeldt.

Kuidas väikelinn oma noorte eest hoolitseb

Two Rivers on väike, 8000 elanikuga linnake Wisconsin osariigis. Jõukas kogukond, keset ülevat maastikku: metsad, aasad, vesi. Kas pole paradisis noorsoole?

Kevadel 1923 tekkis kodanikel küsimus — kas on ka Two Rivers töesti noortele paradisis? Selgus, et on küllalt posse ja tüdrukuid, kuid et neile on ka küllalt tööd vabrikus ja et on vaja palju veel parandada, korraldada ja seada, enne kui linnakest tõeliselt võiks nimetada paradisis. Istuti talv läbi nõupidamistel ja arutati, kuidas noori saaks aidata.

Mai 1924 algab suure demonstratsiooniga, mille eesmärgiks on kõik jõud rakendada ja koguda suure ülesande läbiviimiseks. Korraldatakse noortenädal. Nagu Ameerikas alatiselt on kombeks, algavad ka siin mitmekesiste usulahkude ja sektide pastorid oma elurõõmsa, spordivõimelise ja värske ettevõtlikkusega korraldama krikupäeva. Kõigis kirikuis ja palvekodades voolavad ettekanded täiskasvanute ja noorte kohustustest ja õigustest. Ja juba üheainsa kiriku kuulajaskond ulatub tuhandesse, seega kaheksandikule kogu linna elanikkonnast...

Esmaspäev nimetatakse „Noorte päevaks koolis“. Pedagoogid, ärimehed, kõnelejad välispoolt jutlustavad nõudeist, mida elu veeretab täiskasvanuile. Kuid sellest teaksid ka mõnedki Two Riversi noortest ise jutustada, viibivad ju neist paljud ainult ühe päeva nädalast koolis, kuna ülejäänud aja töötavad vabrikuis.

Just neile noortele eriti peab midagi võimaldatama. Ja nii on järgneva päeva teemiks „Noorte vabrikutöölise päev“. Kõik töölised alla 21 aasta, nende hulgas ülekaalukalt 14—15-aastased, kogunevad suure kuuldesaali ja kuulavad kõnelusi hariduse tähtsusest, harilaste paremaid väljavaateist, haritud rahva arengust. Kõnelustega vahelduvad muusikapalad ja hoilavad noorte tööga nüristatud ajudes ärkvel vajalise värskuse ja vastuvõtlikkuse. Üllatusega märgatakse, et juba kolm tundi on aina kuulatud. Minnakse laiali ja arutellakse, kas töesti võtab nende elu nüüd veidi sõbralikumana pöörde?

Kolmapäev on määratud „Loyalty-päevaks“. Kogu linn on dekoreeritud ja lehvimas on igal pool tähtedega triibulised rahvuslipud. Öhtul on „Loyalty-paraad“. Tuhanded noored pidulikul ilustatud tänavail. Kohale on kutsutud üldiselt tuntud „Boys' Worker“, „poiste arendaja“. Ta kõneleb hommikul keskkoolides, lõunaajal klubidele, pärast lõunat linna peremadele, öhtul meestele. Two Rivers omab 2000 täiskasvanud meest. 1200 kuulab kuulsat kõnelejat. Ja kuidas on võimalik selline kuulajate arv? Saadeti iga tänavanurga jaoks välja „Minute Man“, omamoodi herold, elav ajaleht. Selle ülesanne oli selle ümbruskonna elanikele tuletada meele noortenädala sündmustikku ja tagajärgi ja neid ikka jälle kutsuda osa võtma. Ei

vajatud ei ajalehtede kuulutusi ega artikleid, ja ometi tagajärjed oiid kindlad. 1200 meest ja 1000 naist kuulavad „Loyalty-päeval“ mõjuvat kõnet teguvõimsusest kodus ja ametis, truudusest püstitatud sihtudele.

Kõik korraldatama ka „Noorte sportlik päev“ ja „Noorte kodu päev“, kuid ettevalmistused ei ulatu nii palju. Need jäävad järgnevaks aastaks. Siis on võimalusi juba sportlikku noorsugu abiks saada. Ja siis on vanemal ja noortel endil ka rohkem jutustada „Noorte kodu päeva“ teemil.

Võimas avalik koosolek peetakse noortenädala lõpul. Kõik osavõtjad on teadlikud, et on rajatud alus pidevale ja järjekundiale tööle noorsoo teenistuseks. Koosolek annab rea praktilisi ja mõjuvaid otsusi eelseisvale tööle toeks.

Esmajoones peab ehitatama laiaulatuslikke mänguvälju. Raha selleks kogutakse korjandustega. Siis asutatakse ametlik „Two Rivers Boys' Work Association“. See vajab esimesel aastal tegevuskapitali 6000 dollari suuruses. Korjanduslehed saadetakse majast majja. Annetused laekuvad ja mõnede päevade pärast on 14.000 dollarit koos.

Nüüd võib mõndki juba ette võtta. Kolmsada meest ja naist algavad uue ühingu otsusi agarasti täide viima. Noored aga võivad juubeldada. Lühikese aja järele avatakse kolm suurt mänguvälja. „Poisteklubi“ saab loa igal ajal kasutada suurima kooli võimlat. Linna raamatukogus avatakse eriruum „Noorte raamatukogu klubile“, millele tarvilise mööbli annetas „American Legion“ kohalik osakond. Igal öhtul tuleb sadu noori lugemistuppa, leides seal tunniks-paariks noorte ajakirju, ajalehti, häid ja sobivaid raamatuid. Seintel ilustuvad kaasaegsete suurte meeste pildid, millised vastavate pühendustega saabuvad igast osariigist. Esmaspäeviti avatakse seinal jälle uus pilt, kusjuures esitatakse ettekanne selle isiku elust ja tegevusest. Kord on see Coolidge, siis jälle Edison, Ford. Kõik suured mõtlevad väikesele Wisconsin kogukonnale ja selle eeskujulisele noorte hooldamisele.

Teisipäev on nimetatud „Hobby night“, kus iga liige oma äranägemise järgi tegeleb enda huvide kohaselt. Kesknädalal on erilised ettevõtted — referaadid, muusikaettekanded, vaidlusöhtud. Neljapäev on pühendatud jutustustele.

Ajajooksul kogunevad noored huvide kohaselt vähemaise ringidesse, klubidesse. Moodustuvad „Skautide rühm“, „Keskkooli õpilaste klubi“, „Tööstusnoorte klubi“, „Metsaasjanduse huviliste ring“ ja mõned soovivad sõjalise iseloomuga drillimist „Highlander-rühmades“.

Oktoobris pühitsetakse Ameerikas midagi meie vastlapäeva taolist „Halloweeni“. Sel päeval ei saa keegi olla kindlustatud mõnesuguste noorte üleannetuste eest, millised teinekord kujunevad kaunis kulukaks.

Two Rivers tõi sel päeval kõik noored kokku suurejooneliseks rahvapeoks. Sajad noored marsivad tänavail, eesotsas keskkooli kasvandike muusikaklubi oma orkestriga. Mänguväljadel toimuvad võistlusmängud. Öhtul aga küsivad Two Riversi kodanikud imetelles — kuhu on jäänud „Halloween'i“ puhul sisselöödud akna klaaside arvete tasumised.

Kuu hiljem leiab aset „Isa-poja bankett“. „Isa, ole sõbraks oma pojale.“ — „Poeg, ole sõbraks oma isale.“ Selline pealkiri seisab kirjutamatult selle päeva mottona. Nii noored kui ka vanad lõbutsevad ühiselt kõige paremini. Kõned järgnevad kõnedele, naeru ja lõbu on mõlemal pool, kõige keskel külaliste hulgas asetseb aga linnapea ja tunneb samuti mõnu. Noored jutlevad oma klubi elamustest, kuna isade jutud keerlevad nende nooruspäevade ümber, millal keegi ei tulnud mõttele korraldada „Isa-poja banketti“.

Kogu Two Rivers on pidulik meeleolus. Ollakse uhke noortele, ollakse uhke „Boys' Worker'itele“.

Kuid „Boys' Worker'id“ pole kaugeltki veel rahul. On vaja veel nii paljuga toime tulla. Praegu töötavad nad laiaulatusliku tervishoiu programmi kallal. Noored peavad koolis omandama teadmisi, kuidas olla terved. Õpetajad korraldavad näitlikke tunde hambaharja kasutamiseks. Pärastlõunail näidatakse tervishoiu filme. Two Rivers ei ole nii tagasihoidlik nagu mõned suured linnad. „Boys' Worker“ julgeb siin koguni seksuaalsulisilisi filme tuua, mida maal, kus juba sõna „sex“ sunnib vaikimisele, tuleb väga suureks eduks pidada.

Esmalt peab aga kasvav põlv mõtlema elukutsele. Korraldatakse mitmed nõuandepunktid, millised sihile lähemale peavad aitama. Trükitakse küsimuslehed, millised vastatuna vastavate õpetajate ja juhtide poolt vaadatakse läbi ja mille järele selgitatakse täitja huvid ja võimised.

Igas klubis peetakse liikmete üle raamatut. Järjekindlalt tehakse sellesse sissekanded neljalt alalt: noor koolis, kirikus, vanemate kodus ja spordilisel alal. Kui siis „Boys' Worker“ mõne liikme kohta vaatab ülevaadet, haarab ta kõigepealt selle raamatu järele.

Juulis on suursündmus noorte perele. Viiskümmend noort, kes oma klubi tegevuses eriti hoolsasti on tegutsenud, viiakse autosõidule, Wisconsin'ist läbi Illinoisi, Kentuckysse, külastatakse Chikagot, Milwaukee, vaadeldakse nelja osariigi pealinnu ja mitmeid vabrikuid. Õpitakse loomaaedades troopika loomastikk tundma. Ohio-jões tehakse lõbusõit aurikul. Kui lõuks saabutakse tagasi, on nädalad otsa vanemal ja õekesil-vendadel kuulata reisi jate jutustusi, kuna väikesed laiskvorstikesed tulevaks aastaks tingimata töötavad end töötada parima viiekümne hulka.

„Boys' Worker“ on leidlik ja avastab järjest uusi tegevusvõimalusi. Tal on ikka mõni uus idee.

Väike Joe oli jalgpallimängul oma jala väänanud ja pidi nüüd koju voodi jääma. Järgmisel päeval kõlles uksekell. Ema avab, uksele on Joe sõbrad. Toovad talle ajaviiteks — ärgu ta haiguse ajal tundku igavust — „Busy Box'i“, „ajaviitekasti“. Joe leiab selles igasugu raamatuid, mängu ja mänguasju. Selle on As-

sociation korraldanud. Niipea kui keegi liige haigestub, toovad sõbrad talle „Busy Box'i“.

Üks asjaolu paneb noored agarasti lindude pesakaste meisterdama. Kevadel korraldatakse võistlus, kus viis parimat pesakasti kroonitakse auhinnaga. Kõik kastid aga antakse üle pargi järelevaatajale ja need panevad kastid lindude suureks rõõmuks üles. Noored võivad seejuures märgata, et see nende töö kõigi poolt leiab heakskiitvat poolehoidu. Mõnedki aga mõtlevad, et tulevikus nad enam lindude pesi ei hakka lõhkuma.

Uuel aastal korraldatakse käsitööde näitus. Noored võivad kõige esineda, mis nende käsitööna on näinud päevavalgust. Puhaste ja korralike margikogude kõrval leidub igasugu savist septsusi, siis kogu India rahvusesemeid, kivide kogu, omatehtud raadioaparaat. Linna suuremad ärid on hoolitsenud auhindade eest — pussnoad ja laagrikirved, skaudivorm ja vihmamantel, suusad ja tennisreketid.

Edward, Two Riversi noorte pesapalli meister, on millegipärast väga süvenenud mõttesse. Ta on järsku märganud, et peale pallimängu on ka teisi tegevusi, mida inimesed kõrgesti hindavad. Ometi seisab tema markide kogu korraldamatult sigarikarbis, aga võib-olla oleks ta võitnud skaudivormi? Järgnevaks aastaks on temagi kogu pestud, korraldatud ja albumis.

Kuu hiljem korraldatakse „Kokkuhoiuüritused“. Kõigis koolides kõneldakse kokkuhoiust. Parimad selle teemi kirjatööd hinnatakse. Annetatakse selleks väärtuslikke auhindu. Milwaukeeest on saabunud tuntud suurpankiir, kes noortele seletab, miks on kasulik olla kokkuhoidlik.

Suur mure jääb aga juhtidele. Nad murravad pead, kust edaspidiseks saada „Boys' Worker'eid“. Asutatakse „Boys' Worker'ite klubi“, see käib iga neljapäev koos. Kõigi klubide, kõigi noorte ühingute juhid tulevad kokku, et üheskoos vahetada mõtteid oma tööala päevaküsimusis.

Talvel selgub, et noored peaksid Two Rivers'is märksa rohkem talvesporti harrastama, puuduvad vaid võimalused. Kohe hoolitsetakse suure lüvähä eest, kus korraldatakse pidusid ja võistlusi. Tulevaks aastaks ehitatakse ka kelgumägi ja hüppemägi suusatajale.

Kuid täiskasvanuid ja noori endid veetleb kõige enam sisseseatud „Boys City Council“, „Noorte linnavalikogu“. See on täieline linnavalitsus väheemas ulatuses. Nii on üks noor linnapeaks, korraldajad on valitsemisaparatuur, tuletõrje, politsei — ja kõikjal on ametnikeks noored kaheteistkümnest kuusteistkümnelt aastani. Noorte politsei on korraldamas klubide ettevõtteid, tuletõrje on abistamas tule puhkemisel. Noorte nõukogus õpivad aga noored juba maast-madalast hoolitsema oma kodulinna heaolu eest. Isade ja poegade vahel arenevad sõprussidemed veelgi enam. On ju nüüd mõlemal samad huvid — ühtedel suurte teistel väikeste ulatuses. Mõlemad pühenduvad võisteldes tööle, et oma Two Rivers arendada Ameerika parimaks linnaks.

Väike Wisconsini kogukond on vaid näiteks naliudest teistest. Ameerikas on „Education“, „Hardus“, suureks ja võimsaks rahvaasjaks. Ta on noorte-liikumiseks.

Raamatust „Im Lande der Jugend“.

NOORTE KOTKASTE VÕISTLUSKIRJUTISED

Võistluskirjutised kuulutati välja 12. okt. s. a. ja esitamise tähtpäeval, 10. nov., esitasid oma tööd:

1) Teemil: **Minu muljeid noorte kotkaste laagrist**

Pärnu malevast: Rudolf Nessa, 11 a. vana,
Tartu malevast: Hermann Paabo, 13 a. vana,
Tallinna malevast: Evald Hellmann, ? a. vana,
Tartumaa malevast: Herman Beek, 17 a. vana,
Elmar Püssa, 15 a. vana,
Võru malevast: „Juno Aglo“, 14 a. vana,
Osvald Viljus, 17 a. vana,
Harju malevast: Valter Rebane, 14 a. vana.

2) Teemil: **Kuidas peame oma rühma koondusi**

Järva malevast: Evald Hanson, ? a. vana,
Pärnu malevast: Miron Kase, 11 a. vana,
Hans Potsepp, 12 a. vana,
Elmar Terava, 12 a. vana,
Väino Jaanson, 12 a. vana.

Tingimuste kohaselt avaldame siin esimesele kohale tulnud kirjatööd

MINU MULJEID NOORTE KOTKASTE LAAGRIST

Laagrist oli meil koondusel tihti ja tihti juttu juba kevadel, kuni ühelt koonduselt tuli teade: kõik poisid, kel on tahet ja võimalust — laagrisse.

Mina sain seda teada alles siis, kui juba magasin. Olin päeval haige ja magasin suure südamevaluga seljal, kui teised viibisid koondusel.

Ohtul ükskord klõmm-klõmm kolistab keegi aida-ukse taga. Kargan voodist ja hõikan: „Kes seal on?“ „Mina!“ kõlab vastus. „Ah nii, või Mäe poiss.“ Teen ukse lahti ja sisse astub rühma kotka-abi kohuste täitja. „Kas koondusel käisid?“ on mul esimene küsimine. „Käisin. Tead, täna anti teada, et läheme 7. augustil laagri.“ „Laagri! Hurraa kui maru!“ Kui vaivustorm oli vaikinud, seletas tulija mulle, mis asjad on tarvis kaasa võtta, selgus — kakskümmendüks asja. Ta selgitas veel, kuhu kohta laager tuleb. Selgus, et Leetsesse, Pakri poolsaarele, 4—5 klm. tee Paldiskist.

„Aga kuidas meid sinna transporteeritakse? Või läheme jalgsi matkates?“ „Ei, koolimaja juurest võtab meid peale Jägala Kaubatarvitajate-ühisuse auto ja viib linna peastaabi maja ette, sealt läheme teise autosse ja siis „padavai“ Leetse. Arutasime veel tiht- teist, siis — adjöö, ja tema oligi läinud.

Nüüd algasid mõtete rünnakud, nimelt niisugused, mis käsitasid vormi soetamise küsimust. Edasi-tagasi sõelusid nad läbi kõik võimalused, kuid abi ei tulnud. Viimaks muutusin uniseks, haige pea hakkas kuumen- dama.

Uinusin... Unes nägin, et sõitsime autoga laagri, ma juhtisin, kuid vägisi kippus kraavi minema. Pigis- tasin hambad risti ja väänasin rooli kõigest jõust, kuid läheb, läheb...

„Mis sa siin vingerdad?“ kõlab venna hääl sõbra-liku müksu saatel vastu mu abiroideid. Ärkan. Pole au- tot ega kedagi, vaid laman voodis padi kramplikult pihku pigistatud.

Järgmistel päevadel algas kibe õping, sest taht- sime pesakotka-katse enne laagrit ära sooritada. Katse sooritasime muidugi õnnelikult, oli küll veidi lambi- palavikku, kuid läbi saime.

„Kuidas on, kas saad vormi selga laagriks?“ see oli esimene küsimine kõikjal, kus aga kaks-kolm poissi- noorkotkast kohtusid. Minul käis vormi hankimine ülejõu, vaatamata mu riskeerimisele.

Oli kibe rukkilõikuse aeg, mistõttu kaks poissi ei saanud kaasa tulla. Ma palusin endale laagri eelpäeval vaba aega, et laagris tarvisminevaid esemeid korda seada. Muret tegi seljakott, mille laenasin külast. Käi- sin jões suplemas ja pesemas. Kodus pakkisin asjad kotti ja olin valmis, jäi veel öö kodus veeta.

„Trr, tpruu, kuhu sa nüüd kipud?“ Vikati pinni- kõlin. Ühe sööstuga olen voodist väljas ja riides. As- tun õue — uuh kui külm kaste, ning päike polegi veel tõusnud. Pesen nägu, vaatan veel kord koti sisu, kas kõik tarviline on sees. Viimaks olen valmis ja upitan koti selga, kui keegi koputab. „Sisse!“ „Tere hom- mikut!“ „Tere, tere näe, Eedu kah valmis. Paneme siis aga putked mängima.“

Parajasti tõusev päike naeratab nähes kaht poissi täiel noorkotka sammul tõttamas. Juba Jõeletme mõisa väljal, kuid koolimajas, kus me pidime kogune- ma, ei kihku ega kahku näha. Arvasime, et hiljaks oleme jäänud, ja otsustasime telefooneerida Nehatusse, et peetaks Jägala Kaubatarvitajate-ühisuse auto kinni, kaks poissi sõidavad auto või omnibusega järele. Nii-

viisi arutades jõudsime koolimajja. Natukese aja pärast tuleb kotkas. Aegajalt käime õues vaatamas, kas auto tuleb juba. Ilmuvad kaks poissi. Esimene neist ei saanud kaasa tulla, kuid tema käes olid lokunuid teha, mis ta ära tõi. Teine tõi lokulaua. „Tuleb, tuleb!“ kõlab korruga väljast tulnud poisi hää. Võtame kotid selga ja tormame välja. Osa poisse, kes enne peale oli läinud, istub tähtsate nägudega autos, kobileme ka peale ja las käia Tallinna, viis versta veerand tunniga.

Tee on hea ja maa väheneb jõudsasti, varsti paisatab vana tuttav Oleviste torn, Tondi, Lasnamägi, juba olemegi all-linnas ja varsti Kaarli tänaval, peastaabi ees. Üks, kaks, kolm kotid selga ja autost maha. Vanakotkas astus sisse küsima, kuhu nüüd minna, juhutati õue, kus teisigi noorkotkaid ees oli. Seadsime kotid seina ääre ritta, võtsime veidi einet, mille vahepeal kotkas tõi meile järgutäpid ja organisatsioonimärgid. Hakkasime üksteisele märke varrukale õmblema. Õmblesin ka kahele. Esimene õnnestus hästi, kuid teisele õmblesin särgivarruka bluusi külge kinni.

Korruga hüüab keegi: „Noh, poisid, läheme!“ Hakkasime kotte selga ajama ja tänavale. Tänaval ootab suur roheline värvitud veoauto. Autost lükatakse trepp välja, mida mööda algab ülesronimine. Saan ka viimaks kuhugi oma jalad poetada, ülakeha istub heatahtliku naabri süles. „Ettevaatust, sõidame!“ Nõks! liigatavad poisid ja juba lähenevad hipodroom, Seevald ja Harku järv, alaealiste kurjategijate koloonia ja vangla.

Paldiski maantee on võrreldes Narva maanteega palju kitsam. Tee ääres vilksatab talusid. Keila, Keila räägivad poisid. Sirutan ka kaela ja eks näe — ongi

Keila. Alevist natuke edasi paistab templeil ennem nähtud M. Lutheri ausammas. Hakkasime arutama, et varsti peaks tulema ärakeeramiskoht — laagritee. Ühes kohas telefoniposti küljes oli puust nool, kuna nool tähendab õiget suunda — käi seda teed, siis ka läksime. Sõitsime hulk aega mööda metsa ja mägesid.

Laager. Auto peatub ja hakkame maha ronima. Autost maas tuleb vastu magister E. Vardja ja teatab, et pool tundi on aega puhkuseks ja supluseks. Riietume lahti ja — merre. Oo, kui mõnus on lasta oma väsinud keha kaelani lainetesse. Suplemast tulnud, rakendati meid kohe töhe, kes prahti korjama, kes telke püstitama. Sattusin prahikorjajate kompaniisse. Kui praht oli korjatud ja telgid püsti, algas kompsude telki kandmine.

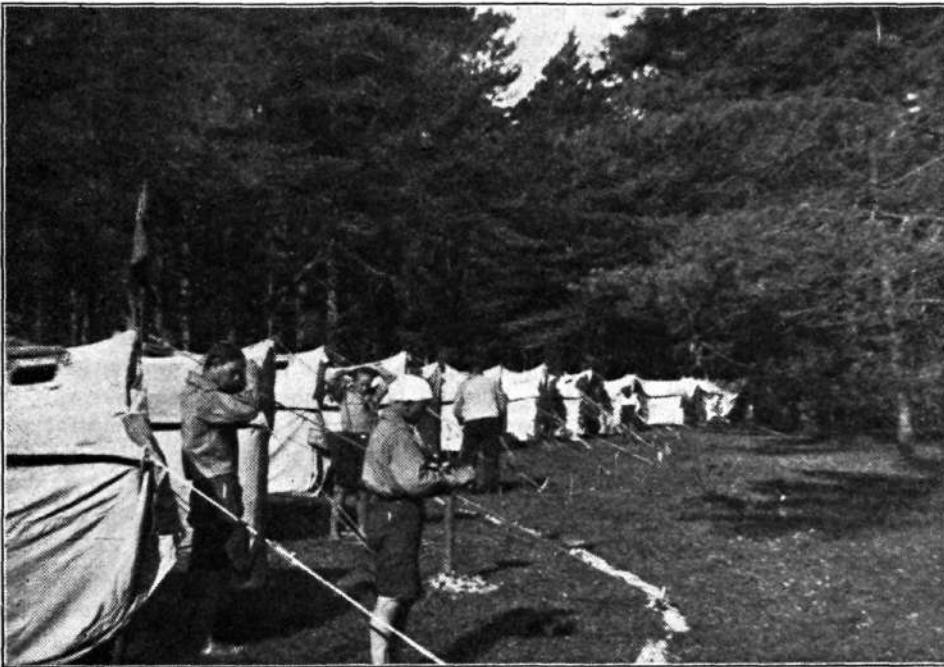
Lipuvardaks jätkati kaks puud ühte ja püstitati. Varda ümber tehti aga erivärvilistest merekividest kompassirosett. Ühe puu külge oli asetatud kaart, kus siis vabal ajal ka oma asukohta kaardilt vaatlesime. Teise puu külge tegi mu rühmakaaslane postkasti. Büroo telgi võis ära tunda sellest, et seal rippus tindipott hanesulega, sanitaartelgi aga punasest ristist.

Valmistasime ka naistele keedukolded ja toiduainete keldrid, solgiauke ja kõik, mis tarvis. Järsku kõlas lakk ja korrapidaja teatas: „Lõunasöögiks valmis, kaasa võtta kauss ja lusikas.“ Rivistume telkide ette, käes kausid-lusikad. „Telkide järjekorras käies marss!“ Toidujagamine sündis kiiresti ja korralikult, mispärast au naiskodukaitsele.

Laagri avamine toimus umbes kella nelja paiku. Kõlas lakk suureks riviks. Suureks riviks kogunesime lipumasti ümber poolrõngana. Hümmi saatel lööb lipp mastis lehvima. Samal ajal süütab laagripealik nõupidamistule, mis on laagri hing, nõupidamistuli põleb laagri algusest lõpuni ja kujutab enesest laagri püha paika.

Pärast liputõstmist läksime metsa mängima. Mäng seisis selles, et poisid jagati pooleks, ühed olid jänessed, teised koerad. Jäneste tunnus oli kaelarätik tagurpidi kaelas. Jänessed lahkusid kümme minutit enne ja peitsid endid ära, siis lasti koerad lahti.

Olin ka lõhkinen mokk ja peitsin end paekalda alla nõgestesse. Lamasin seal selili ja puhkasin. Kord läks üks „kutsu“ kaunis ligidalt mööda, kuid ei silmanud mind. Äkki kuulub signaal mängu lõppu. Mäng lõppis jäneste võiduga.

Telkide rida Harju maleva Leetse laagris.

Seepeale tegime väikese karastava supluse ja siis algas telkide korrastamine. Puudub ju sissesead peasegu täiesti: voodid, saabaste alused, sööginõude varnad — kõik need tuleb valmistada.

On telke, mis töötavad kinniste uste taga, et siis homme inspektsiooni ajal teisi üllatada. Muuseas täna tuli meie rühm esikohale.

Pärast õhtusööki algab vihm. Vaat' sulle kooki moosiga, lõkketuli jääb pidamata. Antakse korraldus lõkketuleks valmis panna. Tekid ümber ja välja. Pais- tab, nagu oleksid lõunamaal keset araablase karja, nõnda moonutavad tekid poisse.

Tegime päeval lõkketule aset nii, et küüned rak- susid ja nütid paneb vihm tuletetemise mokka. Laagri- pealik kutsus viimaks kõik nõupidamistule juure. Pu- hume juttu mõni minut, laulame laule ja paar hüüdu, tõsist, sest tsirkust ei tohi siin teha, nagu keegi pois- test tähendas. Lõõb palvelokk, laagripealik loeb õhtu- palve ja küsib: „Kas võite sõna rääkimata minna oma telgini?“ „Jah!“ on vastus. Valgume vaikides telki- desse, riidest lahti ja — magama. Ei saanud veel uinudagi, kui tunnen, kuidas putukas mul pükstes ja- lutab. Hakkas võõrast tabama. „Ai, sipelgas salvas mulle istmikku.“ Sööstun voodist, teist korda hammus- tas juba, rebin püksid jalast ja raputan sipelga välja. Heidan uuesti magama ja varsti on rahu laagris, ai- nult tuul ja vahid on ärkvel.

Teine päev algas kell seitse, uni aga läks varem ära, seepärast kolasin metsas ja rannal, tõin vett look- kadele, ja aitasin puid lõhkuda. Varsti kutsus signaal aga ärkamisele kõiki. Juba askeldab kehakasvatuse instruktor Sulg (maru vunts!) platsil ja viib meid mere ääre hommikusele võimlusele ja seejärel merre.

Pärast sööki on inspektsioon ja seejärel liputõst- mine. Suures rivis loetakse ette inspektsiooni tulemu- sed, käskkirjad ja muud.

Esikohale tulnud rühma pealikul on eesõigus tõsta lipp. Täna tuli esikohale Saku rühm, meie olime täna kolmandal kohal. Pärast liputõstmist algab tubli töö — laagri piiramine aiaga. Igale rühmale anti teatud jagu aeda teha, kes valmis saab, sel on aega supluseks seni kuni aed on valmis.

Pärast lõunat tuli laagrimäng maastikul. Mäng oli niisugune: Laager jagati ära, ühel pool vormis, teisel vormita poisid, igale poisile anti kollane lint ümber kae sidumiseks. Neid linte tuli vaenlasel katki rebida ja ära võtta, iga lint — viis punkti. Veel oli kummalgi pool lipp ja plakaat, mil olid tähed, mis mingit sõna ei tähendanud. Vaenlaselt tuli lipp ära võtta ja kiri lugeda. Algas mäng. Oli seda luuramist- rüsimist mis kole.

Mängu lõppedes oli tuju suurepärase ja tõusis veelgi, kui saime kuulda, et paar kilomeetrit süit on Pakerordi tuletorn, mida me läheme vaatama.

Tuletorni juures tuli tuletorni kapten ja avas ukse, läksime üles. Siin on kõik klaasist. Juht seletab, et klaasid maksid seitse miljonit senti. Hakkasime ära

tulema. Viie-kuu poisiga teeme kiirkäiku ja jõuame teistest ette. Hakkasime laulma. Laulsime et mets kõlas

Saabume laagri. Varsti jõuavad ka teised. On juba pime, kui asume lipu langetamisele. Ööseks mää- rati vahid. Mina ja veel üks poiss minu rühmast oli- me ka hulgas. Meie vaheaeg on kella kolmest viieni.

Täna on ilm ilus ja lõkketule peame ära. Kask- lus lõkkeks valmis panna kisub sadakoma poissi telki- dest välja. Tulesõnadel „Süti, süti“ jne. süüdati risu põlema. Vestlusi, laule ja hüüdeid kõlas sumeda taeva poole ühes sädemetega. Keset laulu kõlavad laagri poolt loku valksed palvele manitsevad löögid. Lõkke- juhi käeviibe lõpetab laulu poolel sõnal, ütleb meeleolu- kohased sõnad ja ta „head ööd, pojad!“ saadab meid laagri.

Öösi tunnen, kuidas keegi mind tõukab, siis kuulen häält: „Rebane, tõuse üles.“ „Jah, kohe“, vastan. Ära- taja on laagri korrapidaja, kes äratab öiseks vahikor- raks. Riidetun — veidi külm on, väljun telgist ja sam- mun nõupidamistule juure. Varsti ilmub ka teine poiss, vabanevad eelmised vahid. Korjame raagu väikeseks jäänud tulele ja pragisedes kargab leek süsimusta õhe. Meil on ka seitsimees, küsime: „Miks sa ei heida ma- gama?“ „Kõht hakkas valutama, ei taha magada.“ Käisime mere ääres, sealt tulles tegime ringkäigu tel- kide vahel, et vaadata, kas kõik on korras. Vahikord on lõpnu, läksime telki tagasi, kuid magamisest ei tulnud välja midagi.

Hommik algas nagu ikka võimlusega, inspektsioo- niga. Kuid mis see on? Peastaabi ülem Tederson ast- tub ka ligi. „Tere, noored kotkad!“ „Tere, härra staa- biülem!“ Parajasti liputõstu ajal astub väravast sisse mees golfipükstes, muigel näoga, endal suured pambud käes. Varsti on kõigil teada — „kaameramees“ teeb laagrist filmi. Filmiti meid siis meres, metsas ja pü- ramiide tegemas. Isegi lõkketuld tegime, et fotomehel oleks ka üks hea päev. Kõik möödus Hollywoodi tähe all, nii ei märganudki, et lõunatund oli käes, see viimse söök laagris.

Varsti kõlas loka suureks riviks, peeti palju kõ- nesid, mida enam ei mäleta. Viimaks kutsus laagri- pealik kõik salga pealikud nõupidamistule juure kokku ja käskis igaüht kõrval olevast hunnikust kepp võtta, ots nõupidamistules söele põletada ja mälestuseks koju viia. Viimset korda laulsime hümnid ja lipp laskus mas- tist alla. Siis tuli laagri juhatus lahkumiseks kätt su- ruma, noorimal meie rühmast veeres paar pisarat põs- kedelt alla, nii kurb oli lahkuda nüüd, millal laagrielu alles hakkas maitsema, kuid parata põlnud midagi, tröstisime endid seega, et tuleval aastal on jälle laa- ger, siis juba viie- või seitsmepäevane.

Juba uriseb esimene auto läbi liiva. Võtame oma telgid ilusti maha, paneme kokku ja puhastame telgi- aluse ära. Pakin asjad hoolikalt kokku ja ronin au- tosse. Sõidame, nüüd oleme tuttavad ja laul ja nali tuleb ladusasti. Laulukõlina ja „raketi“ vihina saatel

kihutame Tallinna poole. Tallinnas sõidame Kaarli tänavale, ronime maha ja läheme majja, laome kotid seinä ääre ritta ja ise läheme linna vaatama.

Umber kella kümne paiku ronisime autole ja algas kojusõit. Laulmisest oli villand ja seepärast möödus see 25 kilomeetrit vesteldes. Jõeletme kirik, kooli-

maja ees auto peatub, kus ronime maha ja sammume kodu poole. Kodus tuppa ma ei läinudki, istusin aida-trepil ja mõtlesin: nüüd on see laager möödas, kuid mälestusi on palju ja häid. Lahti rõivastudes, saapaid ära võttes näen — mureneb saapast liiva põrandale: see on see õnnis Leetse liiv.

Valter R-bane.

Kuidas peame oma rühma koondusi

Märkus: Käesolev töö on kaldunud teemilt veidi kõrvale, kuid tunnistati esitatud töödest siiski esimese koha vääriliseks. Joonised autorilt.

Varsti pärast asutamist algas rühm oma tegevust koonduste näol, milliseid peeti koolimajas ja kus iga noorkotkas nii mõndki vajalist õpetust ja noorkotka tarkust sai.

Koonduse alul registreerib korrapidaja kooslijad ja rühm rivistub koonduse algustseremooniaks. Siis kõlab hr. kotka mürisev hääl: „Lipule valvel!“ „Eestimaa, mu isamaa“ laulnud, siirduvad poisid pinkidesse ja koondus algab. Siis määrab hr. kotkas järgmise päeva korrapidaja ja on ametis puhtuse järelevaatamisega. Seejärel referaate: üldisest viisakusest, noorkotka seadustest ja noorkotka katsetest, mida poisid suure huviga kuulavad, sest kõigil seisab ees alles suur tööväli, mil tuleb katsete kallal tublit tööd teha. Peale teoreetilise töö tuleb ka tegemist teha praktilise tööga: esimese abi juures — on mõnel jalg paigast, siis see kohale tõmmata, haavu siduda, osata haigeid kanda jne., lõpuks koonduse lõpptseremoonia.

Pärast koonduse kava siirdub rühm saali mängima, kust jälle pärast lõbusat koosviibimist koju minnakse.

Talvel tuleb koondusi ruumes pidada, puudub võimalus neid väljas pidada, sest külm ja lumi on siin takistuseks. Kuid see aeg pole igav, igav sellele, kes tahab töötada. Talvel, millal tehakse ettevalmistusi suise tegevuse vastu, on siiski ka huvitav. Ühel pühapäeval seisab n-kotkastel ees sõit naaberlinna Paide, kus on ülesandeks tehtud demonstreerida n-kotkaste koondust Paide n-kotkastele. Koondus oli harilik rühma koondus, mida juhtis hr. kotkas. Huvitav oli noorte kotkaste märgi analüüsi-

mine, kus elavalt sõna võeti, ka esineti võimlemisharjutusega.

Nii tegutsedes jõudsid ka ligemale jõulud. Ka n-kotkad ei unusta seda, aegsasti tehakse ettevalmistusi eeskava kokkuseadmiseks, millele lahket abi pakub nais-noorseppade rühm, kes mõndki huvitavat ette kannab, ka n-kotkad pakuvad üllilõbusat.

Jõulukoondus algab jällegi algtseremooniaga, mille järele küünlad süüdatakse. Kõikide huvi koondub aga siiski jõuluvanale, kes kõigile ohtral käel kinke jagab. Pärast lõbusat koosviibimist lahkuvad pärast lõpp-

tseremooniat kogu rühm, ainult korrapidajal on veel ametit, ta käib klassist klassi ja vaatab, et igal pool puhtus ja kord majas oleks, nagu ta ülesanne seda nõuab.

Ka uut aastat ei unusta n-kotkad, ka seda pühitsetakse.

Lodix parim
kinga kreem

Valmistaja: A.-S. Sidol-Company, Tallinn.

On läbi jõulud ja uus-aasta. Töö kestab endiselt, kuna külm õues pakatab. Lindude laul on kurvatooniline, külm on nende juure tikkunud, kuid n-kotkad ei unusta neid. Nad teevad ühiselt linnupuure, mida siis kaunis hulgake üles pannakse. Peale selle õpitakse võimlemisharjutusi, õpitakse katseid ning töö läheb endiselt, lakkamatult edasi. Kuid siiski juhid on jõudnud niikaugemale ja on abi

saanud politseikomissarilt, kes lubab hakata õpetama juhtide koolis jaapani tšiu-tšitsu võtteid ja muudki, kuna Türi linnaarst omalt poolt lahket abi pakub esimese abi õpetamisega. Pealikute kool avati, milline pidupäev algas jumalateenistusega

koolimajas ja lõppes peale lõbusat koosviibimist lõppseremooniaga.

Kuid kord tuleb see kauaoodatud aeg — kevad. Päike on saanud lumest võidu ja kaotajana lahkub lumi kiiresti maast. Tärkab roheline rohi, õhk on soe, helge ja karske. Ilm on saanud uue ilme, linnud laulavad tuhandest suust kiituslaulu, et kätte on jõudnud kevad.

Nüüd saavad n-kotkad oma koondusi pidada metsas värskes õhus, nüüd on aeg, millal tuleb maksma panna talvel õpitud teadmised praktiliselt. Harjutatakse sporti, võimeldakse värskes õhus jne. Tuleb hakata tegema ettevalmistusi laagri jaoks, sest see on aeg, millal n-kotkad kõik oma tarkused tegelikku ellu rakendavad. Korraldatakse jalutuskäike, metsa, mägedesse, kus aeg üheskoos mängides mööda saadetakse, harjutades: luuramist, luuremänge, vile-signaale, teemärke jne.

Selgesti on mul meele jäänud vabanduspäeva koondus, mis algas nagu teisedki algustseremooniaga. Sellele järgnes hr. kotka ajakohane kõne, siis hümn, peale selle oli rahvatantse. Lõpuks igaüks rääkis ühe kangelasloo muistseist eesti kangelasist.

Suvel jäi aga tegevus vähemaks, osa n-kotkaid siirdus koolitöö lõppedes maale jne. Kuid töö ei jäänud siiski soiku, ikka tegutseti.

Kuid nüüd, millal sügis on tulnud, läheb töö jälle raugematult edasi. Õpitakse eksameiks, harjutatakse semafori, morset jne. Veedetakse õhtuid üheskoos mängides ega saa arugi, et on tulnud sügis. Igatahes on ta tulnud, kuid n-kotkaste töösse pole siiski jõudnud mõjuda, seal töötatakse suure innuga. Rohkem jõudu!

Evald Hanson.

Eesti kangelaskuju — kapten A. Irv

Langes lahingus Eesti vabadussõjas 27. aprillil 1919. a.

Kirjutuse pühendanud noortele
kotkastele soomusrong kpt. Irve
ülem major P. Villemi.

Kõigi riikide ja rahvaste noorsugu pühendab suure tähelepanu ajaloo õppimisele, eriti oma kodumaa mineviku, tähtsamate tegelaste ja kangelaskujude tundmaõppimisele. Meil on kindlam, julgem ja kergem samuda elus õiget rada, kui leiame endile eeskju eelkäijais. Ja kuigi me õpime kogu oma eluaja, võime siiski lausuda — noorus on õppimisaeg. Mis oleme nooruspõlves vaimuvarast pannud tallele, see pärastises elus toob kasu meile endile ja meie rahvale.

Kapten Irv lahingut jälgimas.
Maksoll'i maali järele.

Anton Irve kodutalu. Pilt P. Villemi kogust.

Meil kahjuks puuduvad senikaua vastavad õperraamatud rahva ajaloo ja eriti selle hiilgeosa — vabadussõja — tundmaõppimiseks, kuigi vabadussõjast on möödunud tosin aastaid. Seetõttu meie võrsuvale noorusel ja riigi tulevastele juhtidele jääb teadmatuks, milliseid suuri kangelaskujusid tõusis meie rahva keskel vabadussõjas. Neile jäävad tundmatuks meie vabaduse ja iseseisvuse toojad.

Peame käed külge panema ja võimaldama meie noorsoole oma kangelasi silmi ette manada ja endile seada eeskjuks. Nende hulgas, kangelaskujude esireas näeme lahingus langenud soomusrongide väeliigi üldjuhti kapten Anton Irve, kes oli suur inimene, suur isamaalasena ja hiilgekuju sõjakangelasena ja keda ometi tuntakse liig vähe. Ta tõusis rahva keskel ja on kui loodud meie noortele eeskjuks, et näidata, kui püsivalt peab töötama oma seesmiste väärtuste ja tahtejõu kasvatuse alal ja kuivõrd sügav peab olema tõeline isamaa-armastus.

*

A. Irve elukäik, eriti tema sõjameheaastad, on niivõrd sündmusrikas ja suurejooneliselt omapärane, et selles ajakirja artiklis on võimalik anda ainult äärmiselt piiratud ja katkendlik ülevaade. Kapten A. Irve elulugu ootab alles kirjastamist. Materjaali selleks on rikkalikult. Üksi umbes tuhandeleheküljeline A. Irve väärtuslike päevaraamatute ja kirjade kogu väärib tõsist tähelepanu. Allpool puudutame vaid mõne reaga tema elukäiku.

Ants Irv (hiljem kooliskäimise võimaldamiseks oldi sunnitud ristima Antoniks) sündis 5. septembril 1886. a. Viljandi vallas, Sillaotsa talus, kehva rentniku pojana. Juba varakult ta anti naabertallu karjaseks. Alghariduse Ants sai Uusna valla „Anni“ koolis ja Viljandi õigeusu kihelkonnakoolis. Viimasesse ta jäi pärast selle lõpetamist kolmeks aastaks õpetajaks. Kogu aeg ta töötas enesearendamise kallal ja valmistus kooliõpetaja kutseksamile, seejuures majanduslikult endiselt kannatades puudust.

Hiljem kolm aastat sõjaväes teenides ta oli Jablonas roodu, Varssavis polgu ja Permis diviisi kirjutaja-

ja k. s. Sõjaväeteenistusest vabanes noorem-all-ohvitserina.

Maailmasõja ajal A. Irv astus Novorževi polgu luurajatekomandosse, kus oma haruldase julguse ja meelekindlusega võitis üldise lugupidamise. Sai vahvuse eest aumärke ja ülendusi kuni ohvitseri auastmesse tõstmiseni. Ühe aasta jooksul ta omandas kõik neli sõduri Jüri-risti. Temale kui juba sel ajal üldtunnustatud sõjakangelasele anneti ka Prantsuse auhaha, mis oli ainus kogu divisjoni kohta. Ohvitserina ta omandas Anna ja Stanislause aumärke ja kuld-mööga.

Eesti rahvuslike väeosade loomisel kapten Irv kui veendunud rahvuslane siirdus Eesti 1. jalaväe polku. Siin ta teenis kuni vägede laialisaatamiseni saksa okupatsioonivägede poolt.

Sakslaste lahkumise järele Eesti ajutine valitsus määras kapten Irve Valga komandandiks, kuid vabariigile raskel ajal Irv ei leppinud seljataguse teenistusega: 1918. a. novembri lõpul ta võttis osa meie esimese soomusrongi formeerimisest ja sõitis selle rongi ülema abina Narva väerinnale. Juba 10. dets. 1918. a. Irv määrati rongiülema, millisel kohal osava juhina ja ütlemata julge lahingumehena ta imponeeris kõigile.

23. jaan. 1919. a., kui kapten K. Parts sai haavata, kapten Irv jäi soomusrongide divisjoni ülema ametkohale.

Vaatamata oma kõrgele ametkohale Irv ei püsinud staabis, vaid järjekindlalt tegi väljasõite liinile, esirinnas võitlejate juure. Irv kindlasti pidi märkama, et tema lahingusse ilmumine andis julgust, kindlust ja usku võitluse minejale, sest oli kujunenud üldine arvamine — kuhu ilmub A. Irv, seal algab meie võidukas pealetung.

Ühel selliseist väljasõitudest langeski kapten A. Irv, kui ta Valga kaitsmisel Volmari suunas soomusautol oli tunginud sügavale vaenlase rindesse, soomusautost jala mõnisada sammu ette liikunud ja sealt oma adjutandi saatnud tagasi korraldusi tegema, et maantee suunas pealetungivad meie osad kiiremini liiguksid järele.

Pole kellegi kaotus vabadussõjas nii valusasti lõiganud meie kaitseväge hinge kui kapten Irve langemine. Ülemjuhataja kindral Laidoner sel puhul läkitas soomusronglasile järgmise telegrammi:

„Kõikide meie sõjavägede nimel avaldan kõige suuremat kaastundmust soomusrongide meeskondadele vahva soomusrongide divisjoni ülema kapten Irve surma puhul võitluses vaenlase vastu. Vabariigi sõjaväed kaotasid ühe oma paremaid juhtidest. Mina kaotasin ühe tublima kaastöölise.“

Divisjoni juhtimise töö kõrval ta jäi kogu aeg edasi imestamisväärseks lahingukangelaseks, kelle enese-

valitsemise lahingus õigusega võib seada eeskujuks parimaile sõjameestele. Kes soovib kirjeldada kapt. Irve kangelastegusid, peab panema kirja kogu tema sõjategevuse.

A. Irv oli ausameelne, tagasihoidlik, sõbraline kaasteenijate vastu, määratu tahtjõuga, külmavereliselt kaaluja, väsimatult töökas ja meelsuselt veendunud patrioot.

Kapten Irve langemise järele vabariigi valitsus otsustas jäädvustada tema õilsa kangelasnimelise meie vanima soomusrongi, ristides selle soomusrongiks „Kapten Irv“.

*

Ülaltoodu tahtis pakkuda lühikese ülevaate kapten A. Irve elukäigust, jättes puutumata tema siseilma. Ometi teame, et iga inimese siseilm on võrratu rikas ja omapärane, liiati veel kangelase oma.

A. Irve tundmaõppimiseks meile on suureks abiks temalt mahajäänud rikkalik päevaraamatute kogu. Sealt selgub meile, et A. Irve suurejooneline iseloom ja määratu tahtjõud ei tulnud üle-öö, vaid et see oli pikaajalise töö vilj.

Juba lapsepõlves ta on võidelnud eluraskustega. Selle aja kohta muuseas loeme tema päevaraamatust:

„Jah, lapsepõli! Kui palju sisaldab see sõna praegu. Sa süütu, rõõmus, muretu lapsepõli! Mis on praegune elu sinuga võrreldes — hädäorg! Kui hoopis teistmoodi vaatasid sa, loodus, mulle vastu: iga lilleke väljal ja heinamaal, kõik naeratas, kõik, mis mind ümbritses, ainult sütitas mu rõõmu ja vaimustust Jumala suure tarkuse ja helduse sisse, et ta ka mind laseb niisuguses maailmas elada. See on kõik möödas...“

Minu lapsepõli ei tunne varanduslikku rikkust ja seda ei olnud talle tarviski. Kui riie seljas, kõht täis ja keelmatu vabadus jumalikus looduses liikuda, mis paremat teadsin ma veel himustadagi. Ma jooksin hommikust õhtuni liblikate, küilide ja muude putukate järele,

Kpt. IRV (palja peaga) kodutalus põldu kividest puhastamas.

Pilt A. Lellepi kogust.

otsisin linnupesi — mitte kurja mõttega, sest kes rohkem pesi teadis, see oli ausam. Aga tihti leidsid ka röövlinnud meie jälgedel pesad üles ja lõhkusid ära.

Niisugune vallaline lapsepõlv ei kestnud minul kaua: ema oli vahepeal koguni haige, nii-et temast midagi tegijat ei saanud, ja ka isa ei olnud raudne. Sagedased põlluäpardused, vargused ja see, et isa, kui ta järjele sai, pistis ka veel pudelisse, see kõik mõjus nii, et viimaks enam töötajaid ei jõutud palgata ja ise ei saanud ka tööga korda. Põllud jäid lahjaks, ei kannud enam vilja ja neid jäeti seisma. Nii-siis seisid viimaks pooled põllud. Vendi käis vallakoolis, rüüed olid väga viletsad ja saabaste aset täitsid tihtigi pastlad ja ka söögist ei olnud midagi kiita: leib, kartulipuder, vahest ka liha ja võid ja — kõik. Mina sest siis midagi ei teadnud tähelegi panna.

Enam hakkas mind lugema õpetama, mis mulle esiteks ka löbu tegi, aga viimaks sai koguni vastumeelseks. Teine lugu oli aga kirjutamisega. Isa tegi mulle kirjutustähti ette ja mina hakkasin pead murdma järeletegemisega.

Me elasime rehetas, kambriks olid loomad, sest et see inimeste jaoks oli kõlbmatu.

Nagu juba kord tähendasin, ei kestnud minu vallaline põlv kaua. Juba 7-aastaselt alustasin karjaseelu. Vanemad ei jõudnud aastaprotsente koha eest ära maksa ja seepärast anti Jaan talusse karja, kuna mina kodus selle ameti pidin alustama, ühe jalaga tädi seltsis, kes käis karkude najal. Tädi oli mulle siis juhatajaks, valvajak ja ka abiks, kuni ma juba targa ja vanema sain. Aga süski tuli ette, et vahest uinusin magama ja loomad tegid kurja, mispeale siis kas tapelda või jälle kaseplaastrit saia. Ja et ma uinusin magama, tuli jälle sellest, et lõunavahe otsa jooksin metsades marju otsides või jälle ligunesin jões.

Vend õppis talvel Uusna vallakoolis, kus mina katsel käisin, kui 9-aastaseks olin saanud. Katsel küsiti usuõpetust, mida ma ka hästi teadsin. Koolipoisid küsisid minu nime ja kui nad kuulsid, et ma Irv olen, kuulutasid nad minust tarka poissi ette, sest ka vend olevat tark olnud.

Õige raske ja närvesööv oli A. Irve elu tema kooliõpetajaks oleku ajal. Täisealisena ta hakkas ikka enam ja enam juurdlema elu probleemide kallal, mille kohta tema päevaraamatust loeme:

„Vana lugu kordub ka minuga, nagu seda enne paljude juures on tähele pandud — selles, et rohkeist lubadustest vähe täidetakse. Mina räägin siin lubadustest üldse. Aga minu osalt täidetud ja osalt täitmata jäänud lubaduste eest on mul nüüd küll ainult enesele vastutada. Kuid seda pahem see vist on. Inimene on endale kõige ligem, kes alati käepärast ja kellele ikka kõige rohkem head ikkab, lubab ja lubab, täitmiseks aga peaaegu mitte midagi tehes — mis võib sellest siis teiste heaks oodata, kuna igati ometi on kohustatud omaajaga ka ligimese heaks elama.

Miks seda tarvis on?

Inimsoo edenemiseks.

Kui suur siin minu kohus oma kaasinimeste vastu peaks olema? Järele mõeldes tulen otsusele, et seda esimest viimase võimatuseni pean täitma — teiste heaks

elama. Vahest siis jõuan oma võlad korraldult tasuda...?

Kes võlgu ei tasu, see ligineb langusele, sinna mõnd teistki kaasa kiskudes. Elada aga kaaslaste kasuks ja eduks tunnen kui otsekohest võla või võlgade tasumist ja kohust. Mis keegi on, seda ta kõige esiti on teiste läbi. Kas ei ole siis tema kohus seda teistele kui võlga iga võimaluse juures tasuda? Ja, mis ta rohkem jõuab, ei ole see ometi üleaarne... Kui igati just niipalju tagasi annaks nagu on saanud, siis seisaksime paigal. Igati ei tee aga seda: ühed annavad ainult jao, teised aga mitte midagi. Eks pea siis need, kes võivad, saavad — kahju kuhjaga tasuma, et tagurpidi minekut ära hoida ja ehk edasi kiskuda.

Pühap. homm., 12. veebr. 1912.“

Teisal ta kirjutab:

„Elu on võitlus, — alaline võitlus iseendaga. Kui ma endale alla hakkan andma, s. o. oma himude sõnakuuliseks teenriks saama, siis ütleb minus hääl, et ma olen sattunud eksiteele. Kui ma jälle võitlust algan, siis kiidab ta mind, ja kui kahetsen oma lodevust, siis kuulutab ta mulle andeksandmist.

6. sept. 1912. a.“

„Käisin ja kirjutun enesele ette: tagasi hoida mitte ainult mõne üksiku himu täitmises, nagu seni, vaid kõrgis asjus ja toiminguis, kus mõistus seda tarvis teab olevat. See peaks kasvutama tahtejõudu ja harjutama ennast selle alla painutama. On aga tahtejõud suurem ja kui on usku oma võimeisse, siis peaks ka võit minu pool olema.

Sellega hakkasin siis kohe peale, et harjunud lohus mitte ikka ja alati korrata. Ja just see, et mina õigele teele olen jõudnud, saagu uueks ja kauamälestavaks selle aastaga.

24. jaan. hommikul 1912.“

Oma isakodus olles A. Irv töötas talutöös ja et tema selle juures tundis huvi ka vaimse töö vastu, seda näeme alljärgnevast väljavõttest:

„Ma olen küll ammu aru saanud, et tööd nii ei tohiks teha nagu ma seni peagu kogu suve olen teinud: tõusust heiteni, peagu vahetpidamata (kui söögiga selleks ei loe). Aga noh... igapäev jäi ikka veel midagi tegemata sellest, mis hommikuti olin arvanud. Kuidas sa's kergemalt saad? „Jäägu tegemata!“ ütlen nüüd, „masinliikkust ei tohi ka sisse lasta juurduda, millest pärast vahest raskem on lahti saada, ja mis ma's niisuguse rühmamisega ikka võidan? Tõesti väärtustlikku vahest küll vähe.

Eks katsume teisiti: juhin muist jooksu teise harusse — näppan igapäev aega ka vaimutöö jaoks. Hakkam rohkem lugema, kirjutama ja õppima. ...

3. okt. 1912. a., Ulevaressel.“

Õeldakse: rahvas, kes ei austa oma kangelasid, ei ole neid väärt.

A. Irv on Eesti õilsamaid kangelaskujusid. Hea sõdur, silmapaistev juht, aga ka väärtuslik iseloom, inimene suure kõlbelse nõudlikkusega enda vastu, nagu peegeldavad juba siintoodud tema päevaraamatu katked. Tema oli küll tagasihoidlik elus ja

surmas, kuid seda tähelepanelikumad peaksime olema meie tema mälestusele.

Teame, et A. Irv puhkab juba kolmeteistkümnendat aastat Viljandi kalmistul ja tema hauaküngast ehib ikka alles kõdunev puuristike. Võõral on raske isegi

leida üles Eesti suurima kangelase hauda. Meie püha kohus aga on hoolitseda, et Eestile vabaduse toojate kalmukünkad ja nende juure viivad teerajad ei rohtuks.

Tapal, 10. okt. 1931. a.

P. VILLEMI.

Üks väike lugu kapten Irve nooruspõlvest

„Kaitse Kodu!“ noorte kotkaste erinumbrile kirjutanud A. Irve noorpõlve kaaslane N. Schmidt.

*Kpt. IRV 1905. a. Viljandis.
Pilt N. Schmidt'i kogust.*

See oli aastal 1904 Viljandis. Meie, noored, kellede seas ka vabadussõja kangelane, kadunud kapten Irv ja teised gümnaasiumi ja Riia vaimuliku seminaari õpilased ja nende ridade kirjutaja, olime Viljandis suvisel koolivaheajal peaaegu alati koos. Aega saadeti mööda noorpõlve kohaselt, võimalikult seiklusrikkalt. Peaasjaliselt Viljandi lossi mägestikus, mis looduslikult kauneimaid kohti meie kodumaal, — olime ju kõik Viljandi poisid ja täis nooruslikku isamaa-tuld, iseäranis kadunud Anton Irv, kes sel ajal oli algkooli õpetajate kursustel Viljandis. Võimalik ka, et Viljandi

lossi varemed, kus meie esivanemate veri oli sajandite eest vabadusvõitlustes voolanud, vaikne Viljandi järve pind ja saladuslik puude kohin vanal lossimäel meie ettekujutust aitasid tõsta, sest mäletan, et peaaegu iga päev seal koos viibides jutuaine keerles muistsete Eesti kangelaste ümber, rääkisime nende piinarikastest kannatustest lossi õudseis keldreis ja võitlustest vanadel kantsidel. Improviseerisime omavahel näidendeid, millest sisu harilikult keerles ordurüütlite ja Eesti malevlaste vanaaegsete võitluste või parumite ja orjastatud sugurahvaste vahekorra ümber.

Need näidendid seadis kokku suuremalt osalt kadunud Irv, kuna tegelasteks olime ise. Pealtvaatajaid meil muidugi ei olnud, sest meil oli tol ajal oma maailm ja oma mõisted elust, kuna võõraid ei usaldanud me sellesse pühendada.

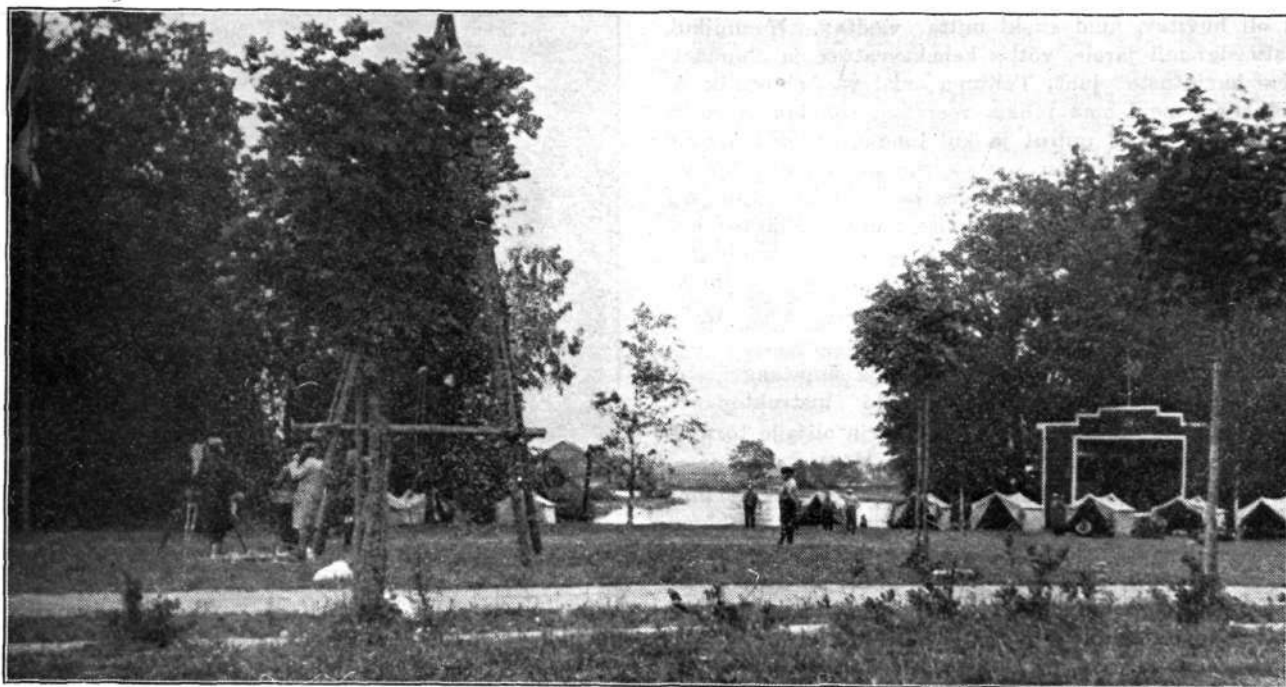
Usun kindlasti, et need noorpõlveaegsed koosviibimised ja mängud mõjusid ka vabadussõjas kangelaseks saanud Irve hingeelule, sest nii suur ja sütitav isamaa-armastus, millega ta täismehena kord kaitstes Eestit vaenlaste vastu, sai osalt ka oma alguse Viljandi lossivaremeilt, Valuojalt ja selle ümbruselt.

Mäletan juhtumit, mis mul veel nii selgesti meeles möödunud aegadest. Irv oli luuletanud mingid salmid (mille sisu küll enam ei mäleta) ja tahtis meid sellega üllatada. Luuletuses oli ülistatud vanade eestlaste kangelaslikke tegusid võitluses ordurüütlitega. Irv deklameeris neid meile, seistes vana lagunud kantsi serval. Päike oli loojenemas ja ta punendavad kiired, paistes läbi puude rikkaliku lehestiku, heitsid mingisuguse müstilise punaka varju Irve näole. Ei suuda unustada, missuguse vaimustuse ja temperamendiga need lihtsad salmid Antoni poolt ette kanti.

Ta nagu sirgus oma kasvus, silmad välkusid ja kogu oma olemisega ta väljendas raudset tahtejõudu. Ma polnud Irve kunagi seesugusena näinud. Ja kas võis meist sel ajal keegi aimata, et see vaimustus kord lööb lõkkele, et saata korda suuri kangelastegusid; et see süda, mis tuksus nii soojasti oma kodumaale, kord kodumaa-armastuse ohvrina pidi suikuma igavesele rahule.

Aastakümned on vajunud ajamerre, mälestused aga ei kustu. Meie esivanemate kangelasrikkas vaim elutseb veel Viljandi lossi mägedes ja sosistab tasa ka praegu meie noortele lugusid muistseist võitlustest, õhutades ka nüüdisaja noori suurtele ja vahvatele tegudele. Kapten Irv oli üks neist, kes seda häält kuulis. Ta langes auga kodumaa eest ja muistseil Kalevi kangelasil on rahuldustunne, et Eestist veel pole kadunud mehemeel.

Nikolai Schmidt.

Jooni Noorte Kotkaste esimese õppelaagri elust

Jänedal 8.—12. juulini 1931. a.

Mundrisse ja viieks päevaks käsualusena telkide alla elama! See oli selge, kui lugesin Noorte Kotkaste peastaabi kavatsust õppelaagri korraldamisest Jänedal. Keda saata ja kui palju noori saata, kas ka pealikuid laagrisse õppustele? Arutasime seda küsimust Viru maleva pealiku H. Linsiga ja kui ei leidnud kaasvõitlejaid, keda saata õppelaagrisse, kirjutasime ise endale käskkirjad teenistusse minekuks — maleva pealik ja malevkonna pealik ühes 5—6 noorega.

Noh, ja siis tuli 7. juuli õhtul seljakoti täitmine, kuhu pidi mahtuma kõik, mida inimene vajab 5 päeva jooksul laagrielus. Seljakoti täitmisel oli terve perekond abiks, sest „papa läks sõtta“. Taheti kaasa panna rohkem kui vana sõjamees suutis seljas kanda. Kaitseliidu mundris, suur seljakott lõhkemiseni täis — tuli asuda sõidule 8. juuli hommikul. Jänedal jaama jõudsimel sõjakas meeleolus. Rongil oli 16 inimest Viru noorte malevast, nende hulgas pealikutel peres vanemad kooliõpetajad A. Vihtmann, A. Mikael ja rida nooremajad õpetajaid ühes noorte poistega. Jaamast liikusime pambud seljas mööda tolmust teed Jänedal mõisa poole. Soe päikeseküllane ilm tõstis meeleolu. Saabunud mõisa parki, lõime end „haneritta“, s. o. rivikonda: noored ees ja vanad järel, ja mul kui kaks sõda läbi teenud pealikul tuli Viru komando viia laagripplatsile.

Jõudnud läbi Jänedal mõisa juurest, nägime paremal pool maanteed, järve kaldal, ilusal ümmargusel muruplatsil esimesi valgeid telke ja registreerimislauda tee veerul. Vastu tuli õige tõsine pealik, kellele raporteerisin Viru komando koosseisu. Kohe näidati Viru telkide asend üldlaagris, ja mõne hetke pärast juba kutsuti oma telke — laagrielamuid — vastu võtma. Seega algas kiire töö ja askeldus, kus iga minut tuli olla valvel, käske vastu võtta, tegutseda — kuni kadusid lennukid neli päeva... Telkide varustuse ja tööriistad andis välja asjalik A. Eglon, Tartu maleva pealik. Et meie mehed telkide ehitust ei tunnud, oli kohe abiks nõu ja jõuga karme ehituse-instruktor K. Lipping. Ilusal platsil, Jänedal järve kaldal, oli juba valmis paar staabi telki, kui algasime oma telkide ehitust. Töö läks kiiresti, tuli imestada, kui ruttu tekkis Viru linna ossa 6—7 telki. Meie maleva pealikust H. Linsist kui ka minust tehti 6—7-liikmelise salga pealik, samuti ka teistest vanemaist õpetajaist. Siin tehti koduseist malevate ja malevkondade pealikuist salgapealikud...

Ja peab ütleva, et sai tunda, kuidas salgapealikul on vahet kõige rohkem tööd ja tuleb kanda vastutust, kui kogu noorkotkluse liikumisele tahetakse anda hoogu...

Kogu askeldus esimesest tunnist peale laagripplat-

sil oli huvitav, kuid siiski mitte väsitav. Hommikul, äratussignaali järele, võttis kehasvatuse ja elupäästmise harjutuste juht, Tallinna maleva abipealik A. Grünberg, meid oma pihku, veetas, raputas ja rullis pagarina kastesel murul ja kui tundis, et meil kõndid on küllalt pehmed, ihu soe — viis kiirmarsil Jäneda lossi taha järve suplema, andes häid õpetusi ujumises ja elupäästmise kunstis uppumise puhul. Säärase hea vati saime igal hommikul ja ujumise õpetuse tunni veel õhtupoolikul. Oli huvitav jälgida, et Petseri koolinõunik, kõige vanem laagris olijaist, südilt kõik noorte võimlemisharjutused kaasa tegi...

Peale igasuguste laagritarkuste ja õppelaagri ehitamise oli eriline ülesanne peastaabi instruktor E. Vardjal ja K. Lippingul õpetada laagris olijaile tornide ja sildade tegemist.

Nii ehitati kuuselattidest mõne tunni jooksul ilma naelteta kõie ja sõlmede abil kena vaatetorn. Rohkem tööd nõudis kõrge silla ehitamine Jäneda järveäärsete mäeküngaste vahele. Ehituste valmimise järele oli poistel niivõrd suur usaldus oma instruktor-pealikuise, et kui need oleksid ütelnud: „Noored kotkad, teeme endale paari tunniga naela tarvitamata uhke puust kirik,“ oleks raginal tööle asunud.

Suurt huvi pakkusid poistele ka pallimängud, mida õpetas spordi- ja mängude-juht instruktor E. Lepp. Laagritarkuste, välismängude ja ehituste juht, peastaabi instruktor E. Vardja, võitis esimesest päevast alates kõikide laagris olijate poolehoidu oma väsimatu töötahte, rõõmsa meele ja mõnusa naljatamisanniga. Kustumatu mulje jätsid noorte ja vanade hinge õhtused lõkketuled, mida korraldas omapäraselt tseremoonia ja keskustelu pealik O. Reinthal.

Juba see esimene lõkketule süütamine tulivaimude

Esimese õppelaagri juhatus.

abil oli mõjuv. Lõkketule ettekannete hingeks ja juhiks olid instruktorid E. Vardja ja K. Lipping, sest nad korraldasid noorte ettekandeid kui ka astusid ise ette naljapaladega. Tõsisemat meeleolu lõi lõkke-vana O. Reinthal.

Kui siis keset kõige elavamast lõbusast naeru ja hõiskeid kõlas laagriplatsilt salaline lokulauakõla, tekkis südamlilik õhtupalve ja üle saja inimese, siia juure arvatud ka mõisast vaatama tulnud kohalikud inimesed, lahkus kes telki, kes koju — sõnatult täielises vaikus... Saabus öö, täis vaikust, millal laagriplatsilt oli vaid kuulda valvurite samme ja näha vilkuvat vahitulukest...

Ainult ühe öö vaikust segas järsk häire, sest „vaenlane“ oli lähenenud laagriplatsile. Ööpimeduses hiiliti vaenlasele vastu, otsiti ta metsast, järve tagant, üles, tehti kahjutuks ja tuld siis uuesti telkidesse puhkama. Nii möödus öine õppus... Vanaemaile pealikuile pidasid loenguid peastaabi ülem J. Teder-son ja keskustelu pealik O. Reinthal.

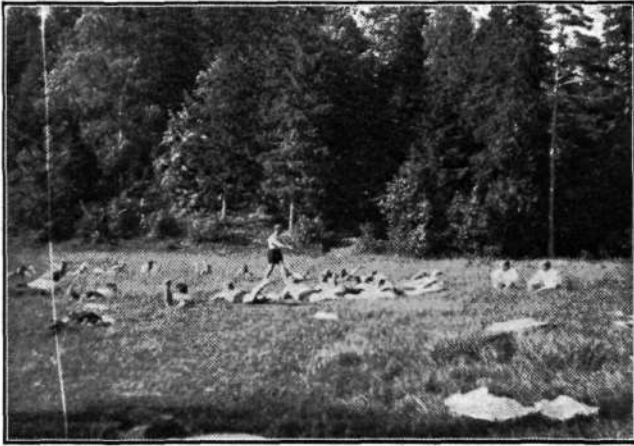
Laagrit avamas oli peavanema abi prof. Piip ja õppe-laagrit külastamas käis peavanem, riigikogu esimees K. Einbund, ühes ajakirjanikega.

Võõraste vastuvõtu puhul ehitati omapärane laagrivärv kahest kuivanud lepast N. K. märgiga, valmistatud pohlavartest. Suurt rõhku pandi ka telkide ilustamisele. Selles paistsid silma Tartu poisid ja Petseri-Valga mehed koolinõunik Greenbergiga eesotsas...

Ei puudunud laagris ka oma vahva puhkpillide orkester.

Ilusal platsil Jäneda järve kaldal algasime telkide ehitust.

Spordiinstruktor laagrist osavõtjaid veeretamas ja konte pehmeks rullimas.

Rõõmsat meelt ja head tuju tõstis odavasti ja hästi korraldatud söök. Söögile mindi lauldes, seisti sabades ja oldi lõbusas tujus. Kogu laagri toitluskorraldus oli naiskodukaitse Jäneda, Lehtse ja Tapa naiste ja neidude õlul. Ja kuidas maitses toit! Millise isuga söödi

— noh, seda teavad ainult need, kes tegid läbi õppe-laagri elu!

Kõva korra löid laagriellu laagripealik A. Vilms ja peastaabi ülem J. Tederson. See oli vajaline ja oli ühtlasi tagatiseks, et nii palju õppust suudeti läbi võtta 4 päeva jooksul. Mõni nädal hiljem tuli mul endal juhtida osavõtjailt veel suuremat Viru maleva laagrit kolm päeva laagripealikuna Uljaste järve kaldal, ja siis selgus, et suurt laagrit juhtides tuleb olla vali ja asjalik, nagu seda oldi Jäneda õppelaagris.

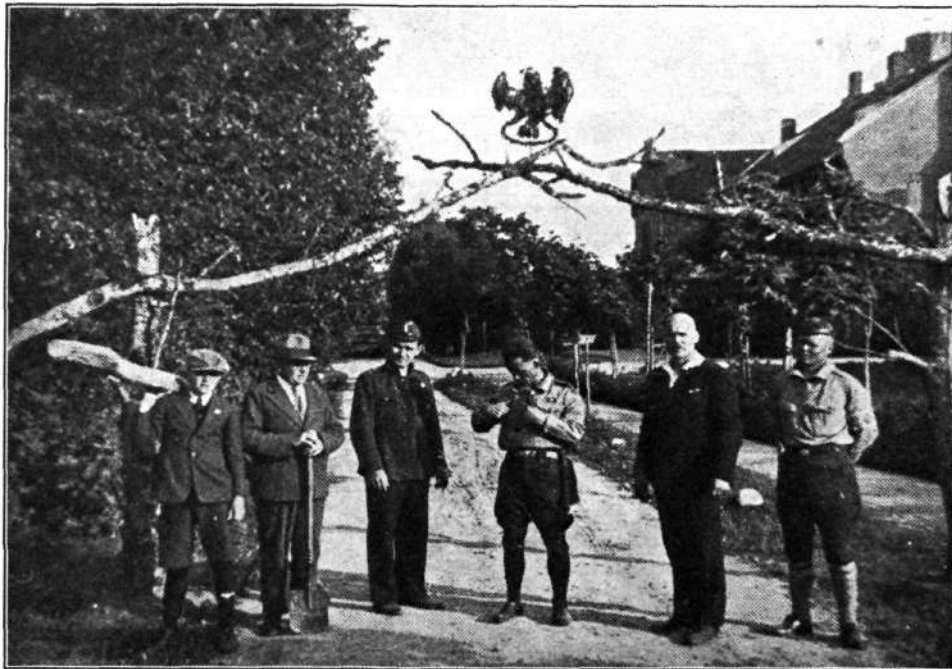
Hommikune lipu tõstmine, ta õhtune langetamine laagri lipuvardast ja õhtune lõkketuli olid kõigi poolt oodatud momendid laagri päevastes õppustes...

Paaripäevase töö ja õppuste järele kooskõlastusid vanad ja noored kogu Eesti maakondadest N. K. märgi all, nii et oli lõpuks päris kahju lahkuda. Tundus, et see ilus töö jäi pooleli, ja teda tuleb teisel suvel jätkata. Endal peab olema selge, mida teistele tahetakse õpetada!

Koju jõudes oli tunne, nagu oleksid äsja saanud kaugelt reisilt:

noorusõnne muinasmaalt,
tuleviku sihi ra'alt...

Arnold Liiv.

Esimese õppelaagri värav ja selle ehitajad.

on kõige sobivam, oleks bambus, kuid meil on ta raskesti kättesaadav. Tuleks leppida aseainetega, milleks soodsaimad oleksid — pähklipuu, lepp, kuusk, kuna painutatud osadeks — paju.

Üksikute osade mõõdud on joonisele juure lisatud. Tähtsaim osa, mille väljatöötus on keerulisim, on propeller. Propelleri korralik ja täpne väljatöötus avaldab suurt mõju lennuk-mudeli saavutustele, seepärast on siin vaja erilist hoolikust. Materjaaliks on kõige parem võtta kuiv, tihe pähklipuu — see laseb end võrdlemisi kergesti ümber töötada ja on sealjuures tugev ja elastne. Propelleri kuju ja mõõdud võtta jooniselt. Siin tuleb esijoones palju katsetada, kuid edaspidi saab ehtsa propelleri valmistamiseks täpsemaid kirjeldusi anda.

Tiibade kui ka saba raami katteks tuleb valida tihe ja tugev paber. Paber kinnitatakse raami külge liimiga. Üldiselt ühenduste tegemise juures tuleb silmas pidada, et ühenduskoht saaks tugev, see pikendab mudeli iga ja teeb ta vastupidavamaks maandumise löökidele. Selleks tulevad puuosad omavahel kõigepealt kokku liimida ja siis veel ümber mässida tugeva niidi või peene traadiga. Tiivad on kujult kumerad ja kallakuga tahapoole. Kumeruse saavutamiseks olgu kaarribidele enne kohale asetust vastav kuju antud au-

rutamisega pehmentatud puu vastavas paines hoidmisega.

Tiivad on kinnitatud tugiliistu külge, mis on keskmisel kandeliistul edasi-tagasi liigutatav. Tugiliistu ja kandeliistu ühendajaiks on tugiliistu plekist aasad, mis on tugiliistult ära lükatavad. Tiibade liikuvus on tähtis raskuspunkti ette- ja tahapoole nihutamiseks — see vajadus selgub proovimisel; kui lennuk-mudel ruttu pärast starti maha langeb — on selge, et raskuspunkt on liig ees — tuleb see tiibade tahapoole nihutamiseks asetada tahapoole.

Jõuallikaks on n.-n. „kummimootor“ — milleks on mitmekordne kumminöör. See olgu väga elastne ja sealjuures ka niivõrd tugev, et ta pingutamisel ei katkeks. Nöör on ühendatud propelleri konksu ja telje kaudu propelleriga. Liikumapanemiseks on vaja propelleri kaudu nöör keerutada täiesti pingule. Hoiame lennuki käes teatud nurga all, esioots ülespoole, vabastame propelleri ja ühtlasi ka lennuki — lendab see soovitud suunas minema. Kui kaugele? — see oleneb juba täiesti ehitaja võimeist ja tööoskusest. Käesolev kirjeldus on küll liig lühike, kuid ajakirja piiratud ruum ei võimalda seekord küsimust käsitada laiemalt. Kuid asja vastu huvi tundes võib ka oleva materjaliga saavutada häid tagajärgi.

Viru Noorte Kotkaste Rakvere I malevkonna II rühma lipule pühaliku töotuse andmine rühma lippuri poolt 30. mail 1930. a. Rakvere rahvamaja aias.

PILK NOORTE KOTKASTE TARTU MALEVA AASTASELE TEGEVUSELE

Kui 1930. a. suvel levisid teated Noorte Kotkaste organisatsiooni ellukutsumisest, leidsid uue noorte koonduse põhimõtted Tartu seltskonna- ja koolitegelaste hulgas heatahtlikku vastukõla ja täielist poolehoidu. Samuti selgus ka hiljem, et noorte ridades oli valminud vastuvõtlik pind, kuhu võis külvata hea lootusega Noorte Kotkaste aateivakesi. Varsti pärast maleva staabi liikmete leidmist ja ametisse kinnitamist astus maleva vanem läbirääkimisse üksikute isikutega, kes võiksid rühmade organiseerimist ja nende edaspidise tegevuse juhtimist kanda oma õlul. Ettepanekuile ei räägitud vastu, vaid kõik olid nõus rakenduma tähtsale rahvuslikule tööle, et noori „kasvatada vaimliselt ja kehaliselt mehisteks meesteks, tublideks ja tulisteks isamaalasteks ja kasulikkudeks Eesti kodanikkudeks“. Nii ilmus maleva vanema esimene käskkiri 9. oktoobril 1930. a., millega kinnitati kohtadele rühmade vanakotkad. Nädala järele (16. okt.) peavad maleva staap ja rühmade vanakotkad ühise koosoleku, mil arutatakse mitmesuguseid tegeliku töö küsimusi. Alus on pandud, vaimustust ja head tahtet on palju, leitakse ja kinnitatakse ametisse tegeliku töö juhid rühmades — kotkad ja nende abid, komplekteeritakse salgad ja rühmad, ja kõik ootavad ja ihaldavad tegevust. Oktoobri lõpuks on esialgsed tööd läbi viidud, juhtide ühiepäevane instrueerimiskursus Tartus annab uut tõuget ja veel enne kui on saabunud ametlik luba peastaabilt tegevuse alustamiseks, leiame rühmi kibedas askelduses tulevase töö kavade koostamisel. Muret teeb vaid juhtide vilumatus. Ei ole palju neid, kes ennemalt on tegutsenud samalaadilises noorte organisatsioones, kuid hea tahe, kohusetunne ja armastus töö vastu päästab hädast. Mida ei suudeta täide viia üksi, seda teostatakse ühisel nõul, ja juhtide ühised nõupidamised, maleva staabi, vanakotkaste ja kotkaste koondused lahendavad nii mõnegi keerulise küsimuse. Suureks abiks osutusid esialgses töös peastaabi korraldused ja perioodilised „Päästaabi teated“, mille väärtust tuleb kõrgelt hinnata. Ka peastaabi aineiline toetus kergendas märksa maleva tööd esimesel organiseerimisperioodil. Kui poiste koondamine ja registreerimine

rühmadesse teostus esimesel poolaastal, siis teisel poolaastal (pärast jõulu) asuti organiseerunud rühmades süstemaatselt tööle pesakotka katse ettevalmistamiseks. Maleva staap töötas välja täpsed nõudmised iga katsepunkti jaoks, korraldas vastavad loengud ja saatis oma esindaja iga rühma katsekomisjoni. Maleva vanema 10. apr. 1931. a. käskkirjaga kinnitatakse astmes esimesed pesakotkad. Viimaste arv tõusis 1931. a. kevadeks 131 peale, mis näitab küllalt kõrget protsenti üldisest arvust — 198, nimelt kogu liikmete perest sooritas pesakotka katse esimesel tegevusaastal 66%. Kevade saabumisel siirduti välisele tegevusele, kusjuures rühmad töötasid suuremalt jaolt väljas looduses. Ka maleva ühine ettevõte — võistlusmängud — korraldati spordiväljal, kus malev esimest korda esines avalikult. Sel puhul austasid maleva väikest pidustust oma lahke osavõtuga peavanema abi hr. A. Piip ja peastaabi ülem hra Tederson. Tegevusaasta lõpul korraldas maleva staap laagri ilusal Saadjärve kaldal, millest võttis osa 60 maleva liiget. Kolm ööpäeva veedetud kaunis looduses, kusjuures võeti läbi kindel kava. Noored omandasid peastaabi instruktori hra E. Vardja ja maleva vanemate juhtide juhatusel palju oskusi, ja laagrielu jättis noortesse kustumatu mälestuse. Samuti võtsid Tartu maleva 11 liiget osa peastaabi poolt korraldatud juhtide õppelaagrist Jänedal, mis suuresti rikastas nende kogemusi praktilise töö alal noorte organisatsioonis. Ei saa jätta mainimata, et Tartu malevas lehvib esimene noorkotkaste lipp, nimelt H. Treffneri gümnaasiumi rühm on jõudnud osava ja energilise vanakotka juhtimisel nii kaugele, et võis uhkesti samuda oma kauni ja väärtusliku sini-valge lipu järele maleva esimestele võistlusmängudele.

Tööd on olnud palju, kavatsusi veel rohkem. Palju on teostatud, aga palju ja palju rohkem on teostamata. Loodame, et Tartu maleval jätkub jõudu, loodame, et armastus, püsivus ja hoolsus ei lahku juhtide ja noorte hingest, siis annab noorte pere palju mehi, kes kolbavad meeste ridadesse, kes on auks isamaale.

A. Eglon.

Noorte Kotkaste Tartu maleva pealik.

ESIMENE SAMM ON RASKE

1930. aastal töötati välja „Noorte Kotkaste“ põhimäärused ja juhtsõnaks võeti: „Isamaa auks — ole valmis...“ Algas kibe organiseerimistöö... Oli sügise algus. Juba siin-seal puudel oli näha kuldset värvingut. Ühel ilusal päikeseküllasel päeval sõitsime autos neljakesi Meremäe vallamajja, et ühiselt nõu pidada sinna kokkutulnud õpetajatega ja omavalitsuse ja seltskonnategelastega. Rahvast oli küllalt kokku tulnud. Selgitati „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni kõrgeid ja õilsaid sihte ja valiti esimesed juhid. Oli näha, et koosolijad heatahtlikult suhtusid noorte organisatsioonile, ja üks tõi isegi meie ärasõidu eel tänuks õunu oma aia rikkalikust saagist.

Organiseerimissihiga sõitsime ka kõigisse teistesse suuremaisse keskkohadesse. Tuli teinekord sõita ka suure vihmavalingu all ja auto libedal ja porisel teel lookles ühest teeäärast teise, nõnda et kergesti võis kraavi lennata... Kahetsesime siis, et oma elu ei olnud kindlustanud.

Viimaks olime jõudnud niikaugemale, et kõik juhid olid leitud... Koolitöö algusega võis alata ka töö „Noorte Kotkastega“.

Tegelikult töötajajaks noorkotkluse kasvatuse alal olid õpetajad. Kõigepealt oli tarvis koostada salgad vastavaist noortest õpilast. Selleks oli tarvis leida nõusolek esmalt noorte õpilaste eneste, siis nende vanemate poolt. Noorte hinged said kütkestatud organisatsiooni õilsaist aateist, ja soovijaid organisatsiooni astuda oli palju. Nüüd tuli võita ka lastevanemad.

Koosolekul selgitati lastevanemaile need kõrgeid eesmärgid, mida taotleb see uus organisatsioon. Noorkotkluse aade leidis nähtavasti sooja poolehoidu lastevanemate poolt, aga... Kui tuli järg lastevanemalt saada kirjalik nõusolek, siis nii mitmedki loobusid sellest esialgu ja tükiks ajaks. Põhjusi oli kaks. Esiteks oli lastud välja kuulujutt — võib-olla sihilikult noorkotkluse aate vastaste leerist — et sõda on tulemas ja noori tahetakse selleks ette valmistada. Ja see kuulujutt levis kulutulena üle Petserimaa. Petseri eestlane, umbusklik iga uue nähtuse vastu, aga väga vastuvõtlik igasugusele kuulujuttudele, uskus: „Eks ikka siin lõhna sõja järel.“ Kui siis poeg tõi oma sooviavalduse „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni sisseastumiseks ka isale alla kirjutada, siis viimane nii mõnelgi pool ei tahtnud esialgu oma allkirja anda. Eriti pani isa kahtlema ka sõna „malev“ sooviavalduses.

Teiseks põhjuseks oli vanemate kartus, et poja astumine „Noorte Kotkaste“ organisatsiooni on seotud teatud kuludega ja — põllu- ja koduse töö tarvis — aja-kaotusega. Ja tõesti Petseri eestlane — mõni välja arvatud — on äärmiselt vaene... Mõni hektaar maad, ja sellega peab ta toitma oma suurearvulise pere. 8-aastane poiss peab juba endale ülalpidamist teenima karjasena võõrsil, ja 15-aastane poiss on juba täis töömees.

Pärast mitmekordset kõnelust lastevanematega haihtus nende peast sõjatont, ja praegusel ajal vanemate poolt takistusi poegade astumiseks sellesse uude

organisatsiooni ei tehta. Poeglaste organiseerimine oleks läinud palju edukamalt, kui ka ühel ajal nendega oleks hakatud koondama tütarlapsi vastavasse organisatsiooni. Siis ei oleks ka lastevanemal tekkinud mingisugust tagamõtet organisatsiooni kohta. Tütarlapsed näeksid heameelega, et ka neid rutem organiseeritaks. Nii mõnigi tütarlaps on avaldanud mõtet: „Kas meie oleme pahemad kui poisid, et meid kõrvale jäetakse?“

Nüüd on üks aasta tööd seljataga ja organisatsioonis on juba umbes 250 noorkotkast... Ajaratas aga veereb alatasa ikka ja ikka edasi... Mida toob tulevik?

Petserimaa paistab silma meie kodumaal oma omapärasusega... Liivakünlaid ja mägesid ehib suuremalt

N. K. PETSERI MALEVA STAAP.

Istuvad (vasakult): maleva vanema abi N. Grünthal, maleva vanem K. Greenberg ja maleva pealik A. Varul. Seisavad (vasakult): maleva pealiku abi K. Saar, lippur O. Tamman ja signalist G. Lind.

osalt lopsakas hapnikurikas männistik, lõhnivate pääksee-
seente asumaa. Neid ümbritsevad viljakandvad põllud
ja rohelised aasad või nende vahel asuvad luulerikkad
orud järvega, jõega või edvistavalt mängleva ojake-
sega. Ja sel kaunil maal asub Petseri eestlane (setu)
oma suurearvulise perega, harides oma väikest maalapi-
kest. Petseri eestlane on umbusklik uuenduste vastu,
ja seetõttu näeme veel sagedasti teda põldu harivat isa-
isade viisil. Meelelahutust oma vaevarikkas töös kat-
sub ta leida ristikäikudel, laatadel ja külapidudel.
Külapidudega, tuntud „guljanje'de“ nime all, aga käi-
vad kaasas väga mitmesugused negatiivsed elunäh-
tused...

Niisuguses miljöös kasvab meie Petseri noorus...
Petseri noorkotka tuleviku unelm on aga hoopis teist
laadi... Kenad elumajad, aidad, laudad, ja igas neis
valitseb kord ja puhtus. Nende ümber lokkavad kõige
uuema aja nõudeile vastavalt haritud aiad ja põlluke-
sed, ja rikkalik saak tasub õnnitelles pererahva higi

ja lootust. Kadunud on „guljanje'd“ kaasaskäivate pa-
hedega; nende asemel — mugavad seltsimajad, kus va-
badel tundidel lõbusalt ja kasulikult viidavad aega noored
ja vanad. Ilusad avarad koolimajad ja kena „Noorte
Kotkaste“ kodu. Muistse aja esiisade vabadustunne
leegitseb tugevate meeste ja nägusate naiste hinges, ja
nad on alati valmis vaprasti kaitsma oma vabadust ja
oma kena kodu igasuguste vaenlaste vastu...

Ja see unelm peab saama teoks noorkotkaste perest
võrsunud uute inimeste käte läbi. Selleks tahab Pet-
seri kotkas kasvada tugevaks vaimselt ja kehaliselt, nii
tugevaks, et ta alati suudab võidelda elutormidega...
Ja tulevad põlved?... Nad räägivad sügava austusega:
„Elas muistsel ajal kuulus „Noorte Kotkaste“ pere...
Esivanemate varjud aga lähevad rahuldatult mana-
lasse puhkama oma igavest und.

10. X 1931.

K. Greenberg,

„Noorte Kotkaste“ Petseri maleva vanem.

ÄRGU PUUDUGU VAIM NOORKOTKASTE ÜRITUSTES

Laagreil on kahtlemata oma tähtsus noorkotkalise
kasvatuse alal. Siin kasvatatakse distsipliini, õpitakse
noorkotkalisi tegelikke oskusi ja harjutakse praktiliselt
suhtuma ümbruskonnale ja loodusele. Praktiline orien-
teerumisoskus looduses ja looduse tundmine on muidugi
tähtsad ja noorkotkalisel kasvatuses esijoonel hinnata-
vad, kuid ei tohiks unustada ka looduse hingesta-
tud nägemise oskust.

Linnapoistel on laagrisolek tihti ainuke juhend loo-
dusega vahetumalt kokku puutuda, maapoised on har-

junud loodust ikka tegelisest seisukohast nägema, sõja-
lise õpetuse tundidel õpetatakse loodusele praktiliselt
suhtuma, kui noorkotklus ka veel looduse juures ainult
praktilist külge rõhutaks, siis muutuks poiste loodusele
suhtumine ühekülgselt. Vaim läheks kaduma
ja sellest oleks kahju.

Et seda vältida, tuleks laagrikohad valida loodus-
likult ilusasse ja, kui võimalik, ajalooliste mälestus-
tega rikastatud kohtadesse. Laagrisolijate tähelepanu
tuleks siis kaunisõnaliselt juhtida ka looduse ilule ja
samuti siduda kohti möödunud sündmuste ja isikutega.

Romantika teeb laagrielu ilusaks ja mõjub kasva-
tavalt.

Ümbruskonnaga seotud ajaloolised sündmused ja
muistendid on ka tänuväärte teemadeks lõkkejutudel.

Lõkjetuli lõkkejutuga ja ettekannetega on õieti
kogu laagrit koondav sündmus. Siin nähtu-kuuldu mõ-
jutab poisse tugevasti, seepärast tuleb hoolitseda, et
siin vaim pääseks võidule, et kõik labane
oleks kõrvaldatud. Ettekanded, mida salgad kavatse-
vad laagritule ääres esitada, peaksid olema kontrollitud
juhtide poolt, kelle hea maitse ja taktitunne ei eksi.
Lõkkejutud ja ettekanded võivad olla kergesisulised
aga nad peavad pakkuma omapärast ja head nalja ja
olema läbi mõeldud või tuntud, poiste ees kohaselt mui-
dugi.

Labasust ei tohi esineda ka laagreis ja noorkotkaste
keskel lauldavais lauludes. Meie puuduseks on, et meil
pole üldiselt lauldavaid häid noorsoo laule. Noorkot-
kastel tuleks asuda heade laulude valikule ja loomisele.
Selle töö tulemusena võiks millalgi ilmuda „Noorkotka
laulik“.

E. Valdas,

Tartu maleva abipealik.

Esimeses õppelaagris salkade võistluses esimesele ko-
hale tulnud salk.

Muljeid Petseri noorte malevkonna esimesest suvilaagrist 4. ja 5. juulil 1931. a.

Al. Roop, kotkas

See oli ilus juulikuu varahommik, kui Petseri malevkonna noorkotkaste ja nende juhtide rõõmsad hääled tervitasid pärlendava kastega tikitud lopsakas suveehtes ilusaid orge ja nõlvakuid, koidukiirtes hõõguvat metsa ja linnulaulus helisevat padrikut Pelski oja suubumisel Piusa jõkke. Siia, ilusaimasse Lõuna-Eesti looduse soppa, olid nad valinud endile orgudest ja jõgedest ümbritsetud männisalu ammu unistatud laagripäevade veetmise kohaks.

Saabumine. Hetk hingetõmmet, mõni pilk kütkestavale ümbrusele, rõõmsalt tervitav käeviibe uustulnukale ja juba askeldavad noored pealike ja vanemate agaral juhtimisel laagriplatsi korralduse töö. Välguvad rehavarred, innukalt salvab labidas maakamarat, kärvesti korjavad hoolsad käed oksa ja prügi. Mesilastena voorib poisse platsi ja prüghunniku vahet, kõrvaldades kõike segavat.

Ja ennea! Rämpsusel metsaalusel tekib puhas, tasane, puuokstest piiratud aiaga ruumikas laagriplats. Valmib kaunistatud värv, tõuseb uhkesti taeva poole sirge lipumast, mille kõrval leegitseb rõõmsasti praksuv nõupidamistuli. Nagu nõiaväel võrsuvad puuroikaist ja linadest ilusad valged telgid. Hoolsate perenaistena askeldatakse nüüd juba telkides, paigutades asju ja kaunistades ümbrust.

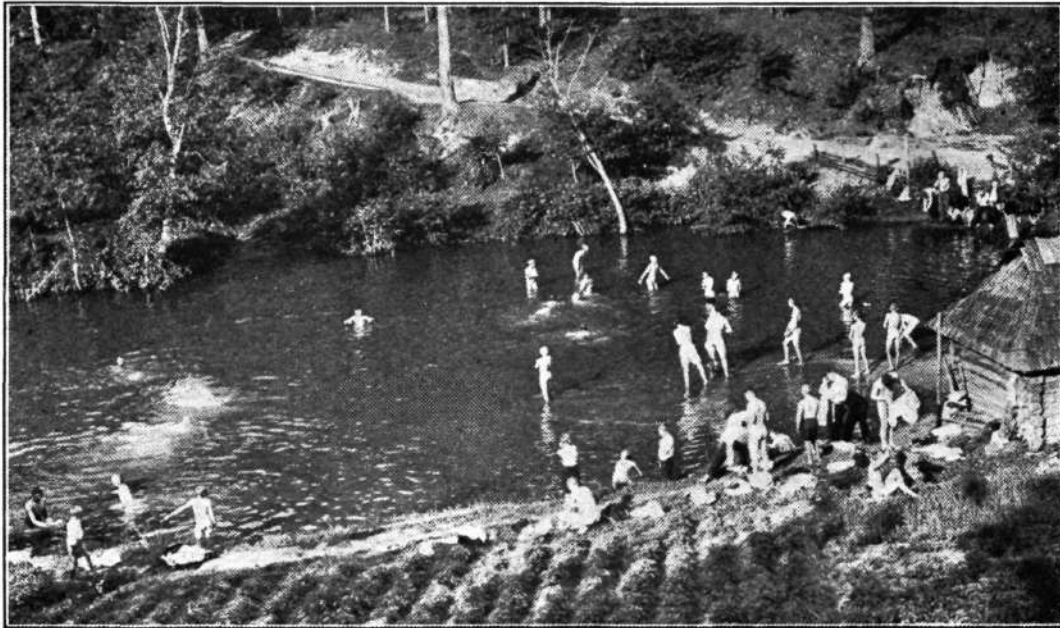
Mõne tunni pärast ümbritsevad poisid ilusas rivis lipumasti. Saabuvad külalised. Soojad tervitused. Südamlikud õnnesoovid poistele ja juhtidele nende töö

kordaminekuks k.-l. Petseri maleva pealikult, linna-, maavalitsuse j. t. asutuste ja organisatsioonide esindajailt. Selle järele tõuseb isamaa hümnis võimsal helil kõrgele masti sini-must-valge Eesti riigilipp pühaks tunnuseks, et siia on kogunenud kodumaa pojad vankumatus tahtes pühenduda enesetäiendamisele, rahvusluse ja koduarmastuse aatele.

Pärast kosutavat lõunasööki vabas looduses, mille vahepeal on valmistatud lahked naiskodukaitsjad, hetkelist värskendavat puhkust ja korraldusi, algab poistele päeva elamusküllaseim osa. Põnevais, meeli kütkestavais mängudes, hoogsais lauludes, karastavas supeluses, vahelduses töö- ja õppeülesannetega möödus märkamatu vaheldusrikas päev, mille kroonis pärast õhtust lipulangetamist laagrilõke meelihaaravate ettekannetega.

Ma ei mäleta juhtu, millal oleksin näinud poiste nägudel nii osavõtlikku ilmet ja pinevat kaasaelamist ettekannete jälgimisel kui tol lõkkeõhtul, mis oli esmakordne mitte ainult noortele, vaid ka enamikule juhtidest. Tule peremees — peastaabi instruktor Vardja, oskas oma organiseeritud ettekannetega välja kutsuda poistes kõige vaimustavama heakskiidu ja rõkkava naerulagina, tehes end sellega poiste üldiseks lemmikuks.

Ülevas vaimustushoos ei märgata hämariku laskumist metsale, ei juhita pilkugi mänglevate leekide kuma virvendusele puutüvedel ja -okstel. Ei ole aega

Hommikusel suplemisel Petseri noorkotkaste laagris.

kellelgi juhtida tähelepanu metsa all salapäraselt tantsivaile varjudele, kui tuleperemehe rikkalikust ettekannete laekast pudeneb ikka järjest huvitavamat.

Ent siis kostavad pikaldased, vaiksed gongilöögid, mis lõikavad saatuse paratamatusena kuulajate hinge. Kõigi näoilme tõmbub tõsiseks. Sõnalausumatult tõustakse. Tõrviku valgel kajastuvad vaikselt palvesõnad hämarikus ja poiste sosistavil huulil, tuletades meele ilusaid püüdeid. Nõrkeb tulekuma, üldises vaikuses sammutakse aeglaselt telkidesse, et vaibuda unerüppe, koguda puhates jõudu ja ärgata paremana ja teovõimsamana, sest homme ootab päev uute raskuste, kohustuste ja nõuetega.

Peagi laskub sügav, kosutav uni väsinud töömeestele, ainult korrapidaja ei maga. Tema vaikselt sammud kostavad öises tuulekohinas ja valvsad pilgud eksivad salapärasel öövidevikus, peatudes hetkeks kord tulekumas valgustatud telgikatusel, kord tähis-
taeval...

Häire signaal!.. Ei uni, ei väsimus tohi kõita noorkotkast. — Mõne minuti järele on poisid juba korralikus rivis valmis igaks ülesandeks. Alles selle täitmisel jätkub puhkamine, kuni koidukiired toovad teate uue tööpäeva saabumisest.

Korrapidaja hommikune äratussignaal... Jooks, võimlemine, pesemine ja ujumine karastavas vees, hommikueine... Tõuseb lipp — ja jälle algab kihav töö. Kuid uus tööpäev laagris on juba kodusem — pole enam tarvis juhtide meeletuletsi ega korraldusi hommikuseks inspeksiooniks. Töö ja korraldused toimuvad noorte poolt juba enne kui neid selleks kästakse.

MÄRKIDE & VÄÄRTMETALLASJADE
TEHAS

ROMAN TAVAST

TALLINN, V. ROOSIKRANTSI 6. KÕNETR. 452-79.

Igati teab juba oma kohustusi, sest on möödunud laagripäev, millest on ammutatud rikkalikke kogemusi. Iga vabam hetk kasutatakse telgi ilustamiseks ja korraldamiseks, et mitte ilma jääda korraliku poisi nimest, vaid koguni püüda omandada eeskujuliku telgi autunus — sini-must-valge lipuke.

Uue hooga asutakse uutele mängudele ja õppeülesandele, kuni jõutakse lõppeks momendini, millal seisatakse jälle rivistunult lipumasti ees, et hümni helidel langetada uhkesti tuules lehviv lipp, kuid seekord juba armsaks saanud laagrikohast lahkumiseks.

Tänuavaldused. Südamlikud jällejätmise soovid noortele juhtidele. Ja paari tunni pärast ei kannu laagriplats enam vähimatki tunnust sellest, et siin kunagi on kihanud nii elav tegevus, kajanud kõlavalt laulud ja mängud. Ent ometi oli see männik kahel päeval armsaks koduks 61-le Petseri malevkonna noorkotkale ja juhile.

Näha võis veel vaid mäenõlvakuid mööda laagri-
laulude saatel kaugenevaid n.-k. salku, kes lahkusid siit heade sõpradena, kandes hinges ilusaid muljeid ja jällejätmise igatsusi.

Toitku ilusad laagrimälestused veel kaua, kaua meie noorte hingi, sisendades neisse lakkamatut huvi ja armastust meie kodumaa ja ta kauni looduse vastu! Kandugu see vaimustussäde, mis tiivustas meie noori kotkaid laagris loovale isetegevusele, nende kaudu ka teistesse, et järgneval aastal valendaks rohkem telke samas männisalul ja kodumaa metsad kajaksid võimsalt võrsuvate kodumaa poegade laulust ja mängust!

Obinitsa, 9. okt. 1931. a.

Igasuguseid

trükifõid

ühinguile,
seltsidele,
eraisikuile

kiiresfii, korralikult ja soodsate hindadega valmistab

A.-S.

„ÜHISELU“

trükikoda,

Tallinn, Pikk 42. Telef. 4-90 (442-04).

Laos kõiksugu planke ja raamafuid vallavalitsustele ja vallakohtutele.

Vabrikutele ja föösfustele laos uuesti trükifuid

palgaraamatuid.

KÄÄRIVAD HINGED

Katkend pikemast Ungari koolipoiste jutustusest

Olen tarvitanud Ungari „cserekkes“ asemel meie lugejaile tuntu-
mat sõna „noorkotkas“.

Tõlkija.

„Koolides jätkatakse rahvusvaimu kasvatamist ja igasugu sõjalikkuse ülistamist, ja seda peame sallima? Seal on noored kotkad, keda esijoomes peame laiali lööma.“ „Milleks peame arvestama noori kotkaid?“ hüüdis keegi põlastavalt vahele. „See on väikeste laste indiaanlaste mäng.“ — „Ega ole,“ jätkas rõugearmiline König, kes juba teist aastat oli istumas ülempriimas. „Steinil on õigus, noorkotklus on hädaohtlik asi, kuid meil on tugev sõjariist tema vastu: pilge. Kus me aga nendega kokku puutume, peame neid naeruvääristama, ja küllap varsti näeme neid nende kompassi nõelaga lipu alt põgenemas.“

„Meie keskel vihib ka üks ebakotkas,“ seletas Dezső, „kes viivitamatult teatab kõigest seal sündinud, nii võime kergesti nendega toime tulla.“

Kõikide silmad pöördusid Bubicisi poole, kes oma piinlikkust püüdis varjata laia heameele-naeratusse. Imre suutis suuri vaevu hoida tagasi tõusvat vastikutunnet. „Nii, ka üks spioon on meie hulgas,“ mõtles ta ega julgenud vaadata Bubicisi otsa, nagu võiks selles leiduda teade, et nad mõlemad on Juudad...¹⁾ Sellele mõelda oli juba jõle. Kui ta vaid saaks siit vabaneeda, kuid nüüd on juba hilja, temas pole selleks enam tahtejõu küllust...

Pikkade vaidluste järele valiti Dezső „salaiühingu“ esimeheks ja otsustati pühapäeva pärastlõunati määrata kooskäimised. Järgmisel korral pidi kokku tuldama Steini juure, kes evis seks otstarbeks väga vastuvõetava laduruumi.

„Enne laialiminekut anname vande,“ seletas Dezső pühalikult. „Ma seadsin kokku teksti, loen selle ette ja teie kõik kordate seda minu järele.“

Poisid tõusid püsti ja kogunesid kõik hunnikusse laua ümber. Lauale asetatud õlilambi varjend jättis kõikide nende näod sügavasse hämarikku. Nii oligi see vastuvõetavam neile, sest keegi ei võinud siis näha, et teise näos peegeldus sama salajane hirm, mis temas endaski. Silmad aga kiirgasid kõigil salalikult värisevas läikes. Dezső enda hääel värises, kui ta algas vandetootuse lugemist: „Mina tootan oma proletaarlase au juures jääda truuks meie ühingule, koosolekuist täpselt võtta osa, ühelegi inimesele sellest mitte rääkida ja iga kava hoida saladuses. Nii kestku see.“

Tasasel sumbutatud hääel korraldi sõnu, ja vaevalt oli viimne neist kõlanud, kui valguti rutuliselt laiali, just nagu kantuses, et keegi neid võiks nüüd tabada.

¹⁾ Imre oli maailmasõjas kangelasena surma saanud kapteni poeg, kes revolutsiooni keerises ühe kooliõpetaja vastu eksisammu astunud, mis teda piinab. Tõlk.

Steini ettepanek lahkumisel proletaarlaste marssi laulda heideti üksmeelselt kõrvale ja lahkuti vaikides.

Imre läks koju Mandli seltsis. Vaikides sammusid nad, vaid Imre kodu ees jumalaga jättes sõnas Mandli: „Kas tead, ma ei usalda Bubicisi. Kui ta midagi Magyarile ära annab? Spioonil pole ju au.“

Imre kehitas õlgu ega vastanud midagi. Ta süda oli veel raskem kui kodunt äsja lahkudes; nüüd lasus seal veel ühe õnnetu vande raskus. Emalegi paistis kohe silma Imre halvem meeleolu. „Mu kallid Imre, mis on sul viga? Kas oled ehk haige?“ päris ta kõikevõitva emaliku õrnusega. „Midagi pole mul viga,“ vastas Imre erutatult ja pöördus kõrvale ema muretsevast, kurvast pilgust.

Noored kotkad ei aimanudki, milline hädaoht neid „salaiühingu“ poolt oli ähvardamas. Muretu rõõmu ja vaimustusega valmistusid nad oma katseile ja töötuseandmise pidustusele, milliste tähtpäevad olid küll veel määramata. Nad olid end varustanud tarviliste keppidega, olid valmistanud vormimütsid, ka salkade lipud olid valmis. Viimaseile oli emade ja õdede lahkkel kaastööl ömmeldud salgavapi-loomad ja värvid, ja lipud näisid nii suurepärased. Oma „kodus“ olid need välja riputatud ja nii vaatas seal kotkas silma haukale, kuna hundi pea oma valgeid hambaid irvitas rebase poole. Rebane — vastandina oma loodusvõlle kujule — omas väga välimuse; ei olnud ju asjata Laci Kender rebaste salga pealikuks ja ta abiks Berci Sós. Hundisalka juhtis veidi uhkevaimuline Gusti Nary ühes oma atleedist abilise Kopasziga. Kopasz oli ühtlasi ka rühma signalistiks ja oskas juba üsna korralikult sarvegi puhuda. Kodus ta oli kogu maja oma kõrvulukustava pasundamisega viinud meeleheitetele, kuni ta ühes oma sarvega kihutati õue kõige kaugemasse nurka „asumisele“, kus ta kärarikastele harjutustele seltsis naaber maja koerte kisa. Kotkad ja haukad koosnesid vanemaist poistest ja neid juhtisid primanerid. Nelja salga vahel arenes aus võistlus esikoha pärast, kuid selle all ei kannatanud nende noorkotkaline vendlustunne. Rühmas ja selle ettevõtteis kadusid kõik vaheseinad — mitte ükski seltskondlikul alal ja usulised vahed, vaid ka eraldavus õppeaastas, mis muidu koolis suurt osa etendas.

Rõõm oli näha, kuidas noored kotkad vaheaegadel ühisteks mängudeks või ka tõsisemaiks kõnelusteks kuhjusid ja kuidas üksteisele igati püüti abiks olla. Eriti „rebaseid“ tunti koolis hästi, kuna neid ikka koos silmati, nende keskel pea võrra kõrgem Laci, kelle ümber alati paar väikest „rebasekest“ rippumas. Rühmapealik Hans Batrok ilmus kord ühe, kord teise grupi juure. Ta oli igal pool vastuvõetav, sest tema teadis „kõik“, oli alati nõu ja jõuga abiks ega puudunud tal millalgi algatusi.

Rühm korraldas igal pühapäeval matku, kui ilm just eriti kare ei olnud. Kui nad siis lauluga linnas

sammusid, seisatasid möödaminejad vaikselt ja jälgisid heasoovlikult poisse. Majade aknad avanesid ja uudishimulikult vaatasid rõõmsad näod marssijaid. Tänavlapsi jooksis karjana linnaääreni kaasa, silmades igatsus kordi ka saada noorte kotkaste ridadesse.

Noorte kotkaste vastu tõusis lugupidamine päevast päeva. „Salalihingu“ urgitsused ei teinud neile nimetamisväärselt kahju, kuigi ta ühegi abinõu eest kõrvale ei pörganud. Ta püüdis äratada kotkaste ridades vastastikust kadestamist, küslikku meeleolu, milleks saadi andmeid Bubicilt. Ta ei jätanud pilkamist, ja eriliseks tõrgete märklauaks võeti noorte puudulik vormiriietus. Noori kotkaid laimati „nuhkudeks, tuupideks“ ja muuks, et teistes manada esile põlgust. Kõik ei aidanud midagi. Noored kotkad tugevnesid, ammudades jõudu oma hinge varasalvedest. Selline jõud kiirgas puhtana, sundides iga põlguse vaikusele, muutes iga viha armastuseks.

Ühel pärastlõunal, varsti pärast „salalihingu“ asutamist, pidasid haakad oma salga koondust. Selle salga koosseisu kuulus ka Bubic. Ka Hans Bartok oli kohal; ta veetis üldse rohkem aega noorkotkaste kodus kui oma vanemate kodus, ja suureks mõistatuseks oli kõigile, millal ta valmistus koolitööks. Küsitlemistele naeratas ta saladuslikult ja vastas: „Ei ole tähtis õppimine, vaid tähtis on teadmine.“ Ja kõik pidid tunnistama, et ta alati valmis oli tundi vastama. Kuidas ta seda suutis, jäi tema „erasaladuseks“. Praegu kurnistas ta kodu seinu noorkotkaliste piltide ja peal- kirjudega. Kõik meisterteosed olid rühma „kunstnike“ käetöö. Sama ajal selgitas Gesa Tóth, salgapealik, oma poistele sõlmesidumise kunsti. Nad katsusid silmuseid, ja Karcsi Bato, kes end kõie sisse mässis, punus niivõrd tugevasti enda sellesse, et ei suutnud enam vabaneda. Poistele valmistas see naeru, ja parajasti tahtis Gesa appi tõtata, kui Janesi hüüdis: „Tähele panna! Valvel!“ Poisid tõusid püsti ja tervitasid kolme sõrme tõstmisega, ainult Karcsi rabeles lootusetult kõies. Rühma vanakotkas oli saabunud.

„Jumal appi, poisid! Mida teete? Istuge!“ Ja istus ise kobe nende hulka. „Kuidas, Karcsi, kas sina neid sõlmi ei oska päästa?“ Ja ruttas ise suure lihtsusega sõlme saladust seletama.

„Härra vanakotkas, palun öelge, millal on meil katsed?“ päris usaldavalt väike Elemer Bajos, kes pikisilmi ootas märgikandmise õigust. „Oleme ju kõik juba selgeks õppinud,“ toetasid teda kõik teisedki. „Jah, ma näen seda,“ naeratas vanakotkas, heites viltu pilgu punastavale Karcsile. „Kuid tähtis pole, et te sõlmed libedasti seote,“ jatkas ta tõsiselt, „vaid te peate oma südames olema head noored kotkad.“

Seitse selgesti säravat silmapaari sirvenes tema omadesse, ja Magyari nägi õnnelikult, et neis hõõgus kõrgemale püüdmise tahe. Vaid Bubic pööris silmad mujale. Mispärast?

„Katsume korraks ka, kuidas te oskate siis noorte kotkaste seadusi. Bubic, kuidas kõlab esimene seadus?“

Bubic sattus segadusse. Ta tundis vanakotka läbitungiva pilgu endal, nagu loeks see ta hinges. „Noor-

kotkas... noorkotkas...“ kogeles ta, „noorkotkast võib usaldada.“

„Nõnda see kõlab,“ lausus Magyari erilise aeglusega hääles, ja enam ta ei pärinud seadusi. Poisid vaatasid üllatuses üksteisele, kuid vanem oli nii lõbus ja sundimatu, et kõikide südamed soojenesid ja vestlus kestis libedasti, kuni Magyari püsti tõusis: „Tänaseks on küllalt salga tunniks, minge nüüd alla õue palli mängima. Mina jään Hansuga veidi nõu pidama.“

Bubicile ei meeldinud täna pallimäng. Ta vabandas salgapealiku juures, et talle teeb tuska peavalu, ja palus kojumineku luba. Seekord ta rääkis ometi tõtt: ta pea tuhises tõeliselt. Kui õieti omapäraselt oli Magyari ometi talle otsa vaadanud ja temalt just seda seadust pärinud. On selge, et Magyaril on kõik teada, ja nii on ta laul lauldud. Oleks parem ise oma elu lõpetada. Kogu ööl ei saanud ta magada ja järgneval päeval läks värisedes kooli, ometi ei juhtunud temaga ei sel ega järgnevail päevil midagi. Või olid kõik kahtlused vaid ta halva südametunnistuse vilid? Ükspuha, ometi piinav seesmine hääl ei lasknud end enam uinutada.

Lühikese õitsengu järele varises „salalihing“ kiiresti. Esimese kahe-kolme istungi ajaks tuldi veel kokku ja Dezső katsus neid koosolekuid juhtida õigesse sõiduvette. Temal oli ikka mitmekesine tööka käepärast, tuues ilukirjanduslikke ettekandeid ja ka oma luuletusi. Ent lõpuks tüütas kõiki juba see, et alati tema kõiges mängis peaosas. Järjest satuti kõnelustega poliitikasse. Ei olnud valivad sõnadega, kõneki kõrges veendumuses ja seejuures pesemata suuga nii usust, vanemaist kui ka tüdrukust, ja istungid kujunesid vihatteks näakklemisteks, kust lahuti solvunult, puna palgesse tõusnult ja põksuvi meelekohtadega. Kes olid tulnud salajase, arenematu igatsusega ilu järele, jäid eemale, ja peagi olid alles vaid need liikmed, keda sidusid vastastikku patt, auahnus ja nõrkused. Need tunnistasid „äraandjaid“ vandemurdjaks ja haudusid tagedat kätemasku. Tegelikult ei teinud nad oma hirmujuttudega kurja, vaid seda oli vaja veel jäänute terroriseerimiseks.

Imrel kuhjus vastikustunne selle „piibutajate seltskonna“ vastu, nagu ta neid endas põlastavalt hüüdis. Kõik, mida kuulis seal ja mida nägi, solvas ta peenetundelist hinge, milline seni oli säilinud ühegi musta plekita. Nüüd ta aga tundis, et end järjest rohkem mustusega määrib, et vajub järjest sügavamale sohku, kus teised juba siplemas, ja et ei jatku enam jõudu end tugeva tahtega sealt välja upitada. Ta elas üle kurnavaid hingelise võitluse päevi. Kord lasus südamel tinaraske ükskõiksus, siis aga lõkendas hinges tahe murda kõik sillad, kuulutada sõda minevikule ja vabandada. Ometi pühapäeva pärastlõuna saabudes ta võttis kübara ja läks. Kartlikult päris ema: „Kuhu lähed nüüd, mu poeg?“ „Jahutama,“ vastas tusaselt ja selle vale juures oli talle vastik ta enda isik. Öhtuti pöördus tagasi vastikusega, nutta tahtes, ja peitis ometi oma hingepinad upsaka ükskõiksuse varju ema ja vendade eest varjamiseks.

Nii algas ka üks detsembrikuu pühapäev. Enne-

lõunal kirikus valdas teda juba kaua tundmatu vaguesuse teadmine ja ta töötas tänaseks jääda koju ja kogu pärastlõuna hoolega õppida. Kella nelja ajal tundus talle töötuse pidamine nii lõpmatu raske ja ta andis järele, täna viimist korda. Kokkutulek oli määratud kella viieks Steini poole laduruumi. Väljas näpistas selge külm kõrvad punaseks, eilne lumi lebas tänavail puhtana ja jalgteedki olid pühapäeva puhuks lumest roogitud. Ta tõstis oma kasukakrae üles — mitte niivõrd kütma pärast kui äratundmise kartusest, ja läbisitas nõnda pooltormates tänavad. Ta pöördus parajasti peatänavale, kus asus Steini maja, kui tänava keskel kõlas pasunahäääl. Väike poiss tema kõrval juubeldas: „Oi, noored kotkad!“ Mingi põhjendamatu kartus valdas teda ja instinktiivselt pugest ta väravaaluse varju. Püüsus sealt tagasihoidult hingates mööduvat rühma, milline oli pärastlõunaseks lumesõjalt koduteel. Hans sammus tõsisena ees ega vaadanud ei paremale ega vasakule, kuna tema taga sammusid kõik neli salka, eesotsas oma pealikuga. Kopasid puhus marssi, ta punaseks puhutud põsed näisid lõhkevat. Poisid pidasid uhkesti sammutakti, põsed punased, silmis säramas löbu. Imre vaatas ja vaatas ja pikkamööda tõusis ta hingest kibe igatsus: kui ometi mina ka... Seal silmas ta aga Magyarit rühma kõrval sammumas, ja sellega oli tema igatsus haihtunud nagu kevadel sulav lumi. Pasun vaikis, Hans andis märku ja poisid algasid: „Ärksalt kõik poisid, kõik kotkad noored.“ Mõõdaminejate silmis loitis rõõmus sära, tundes kaasa poiste rõõmsale meelele, vaid Imre jäi süngeks ja endasse süvenenuks. Rühm oli eemaldunud, kaugel kõlasid veel lauluhääled: „Meis elamas Jumala headus, me hoiame puhtuse tuld...“

Jumala headus... puhtuse tuli... Väsimult silus ta üle hõõguva lauba. Ta ei rutanud enam. Hilinemine ei olnud sugugi enam oluline. Aeglaselt lohistas ta jalgu, nagu rasket kandamit seljas kandes; kord ja teine peatus, pöördus korraks ümbergi, kuid sammus lõpuks ometi edasi. Viimaks saabus Steini maja ette. Pika öe lõpul asusid laduruumid, mille juure pääsis ka ühest tumedast kõrvaltänavast ja millised olidki valitud koosolekute kohaks. Aeglaselt koputas ta kolm korda ja sellele järgnes kaks kiiret koputust, mille järele üks pooleli avaneks; Imre lipsas sisse.

Kaheksa isikut oli koos. Istuti ümber hõõveldmata laudadest laua, ühed toolidel, teised kastipõhjal. Seinte ääres asus riidas pakk-kaste, nurgas aetses raudahi, mille Stein tänaseks samade kastilaudadega oli soojaks kütanud. Aknalaugid olid hoolega kinni pandud, et tuhmilt põleva elektrilambi valgus nende koosolekule ei saaks äraandjaks. Kõik olid süvenenud ja Imre tulekust ei lastud end ka segada. Kõnelusel olid tantsutunnid ja König võlus kõiki oma romantiliste seiklustega. Imre ei pidanud vajalikeks kõnelust jälgida ja ärkas alles siis oma mõtteist, kui mingi niibe kahe mõttelisus kogu seltskonna pani naerma.

„Näib, et rohkem ei tule. Ka Bubits puudub täna,“ lausus Stein, kes oma osa majaisandana mängis tähtsapidavalt. „Kuid kas teate ka, mis suur päev täna on?“ päris saladusliku naeratusega, ja kui keegi huvi

ei ilmutanud, pajatas: „Täna on minu sünnipäev!“ „Hobo, seda peame pühitsema,“ naeris Dezső. Stein ei vastanud, vaid tõi kavala näoga ühe kasti tagant nähtavale kaks suurt pudelit veini ja paar klaasi ja heitis siis triumfeerivaid pilke seltskonnale: „Iga kahe peale üks peeker. Ka sigarette tõi kaasa.“ „Elagu Stein!“ karjusid poisid, see tähendab need, kes peekri said. Imre hoidus joomisest kõrvale.

Seal kõlas jälle saladuslik koputus. Bubits tuli. Oli sootuks külmanud, puhus näppudele ja sammus otsejoones ahju juure. „Tjuh, külm on väljas. Selline tuul, et minu peaaegu õhku tõstis. Ja ometi, kui tore pärastlõunane ilm,“ lisas kurbusega juure. „Tõsine noorkotkas ei külmeta ju millalgi,“ pilkas Mandl. „Sa olid ehk nüüd ka nendega?“ Bubits ei vastanud. Stein pöördus tema poole. „Tule siia ja joo, siis soojened kiiresti. Szentmarjay, ka sina pole veel joonud!“ „Ma ei joo.“ Ta lausus seda kindlalt, vastikus peegeldus ta näojoontes. Steinil lõi veri näkku: „See ei sobi, seltsimees, sa pead nüüd jooma või midu kallame sulle selle kurku.“ „Just nii,“ kinnitasid teised tagant, ja oli näha, et nad valmis olid seda ka täitma. Imre allus, tõstis klaasi huulte, kuid juba esimesed tilgakased sundisid teda klaasi vastikus-tundega asetama lauale tagasi. Kuid Imrest ei muretsetud enam. Kogu seltskond muutus kisakamaks. Dezső tegi nõrku katseid oma uusi luuletusi ette kanda, kuid tema kui esimehe vastugi oli lugupidamine kadunud. König kõneles jälle oma anekdoote, laialt lauale najatudes. Veidi veini, mis oli joodud, oli poistele pähe tunginud ja pannud vere kihama; nad suitsetasid ühe suitsu teise järele, palged õhetasid ja kõnelustes püüdsid üks-teist üle karjuda. Nad tundusid endile täiskasvanuina.

Vein kahanes kiiresti, kuid nüüd taheti „mõnu“ täiushikkuseni nautida. „Poisid, ma tunnen üht suurepärast nurgatagust kõrtsi, kuhu ilalgi ükski kooliõpetaja oma nina ei pista, sinna nüüd läheme,“ esitas König. „Mina maksan kõik,“ kisas Stein priiskavalt, „kuid kõik peavad tulema kaasa.“ „Ta elagu!“ karjusid poisid. Imre tõusis otsustavalt püsti. „Ma ei tule kaasa. Mulle on niigi kõigest küllalt.“ Ta pilk muutus süngeks ja kogu olemisest oli näha, et see polnud silmapilgu tuju, mida ta väljendas. „Nii ei ole me küll leppinud. Seda me küll lubada ei saa,“ karjusid poisid läbisegamini ja Stein asetus harkjalu ta ette: „Kuju mamma juure tahab noorhärake minna? Sellest ei tule midagi välja.“ Sooned paisusid Imre otsaesisel, sõna lausumata tõukas ta Steini kõrvale ja ulatas palitu järele. Kuid Stein oli temast karmem, haaras palitu ja mütsi, virutas need ühte kasti, lõi kaane kinni ja istus ise sellele. Kõik see sündis sekundi vältel. Tei-

Sidol parim
puhastusaine
metallile, klaasile

Valmistaja: A.-S. Sidol-Company, Tallinn.

sed kogunesid pilkava naeruga nende ümber. „Noh, nüüd võiks ju noorhärä ka minna, kui see talle meeldib. Ta võiks ju meid ka üles anda, kui see talle on armas. Hahaha!“ Imre vaatas metsikult ringi. Ta silmas vaid kurje veinist palavaks aetud pilke; nutt oli tal varaks, kuid ta surus hambad risti. „Hea küll,“ mõtles ta rohkem kui lausus, lükkas eesolijad teelt kõrvale ja veel enne, kui keegi sai midagi üllatusest ette võtta, oli ta läinud.

Naer vaibus huulil, ehmatusest kainenenukt vaadati üksteisele otsa, ainult Stein jäi istuma, just nagu kastile naelutatult. „Jumal, ta külmetab ju enese surnuks,“ toibus Bubics esimesena. „Sündigu nii iga nari- riga,“ naeris König, „kes seltskonda rikub.“ „Ikkagi peab talle mantli viima järele,“ lausus Mandl rahutult.

„Ma teen seda,“ pakkus Bubics ja oleks suure erutuses peaaegu unustanud oma mantli.

Imre aga oli juba kaugel. Kui ta laduruumi ukse oli tommiliselt enda järel sulgenud ja tundis pakase ham- mustust näos, lõi veidi kõhkema. Minna teele kõleda tuule käes ilma mantlita ja kübarata? Seal kerkis silme ette Steini kahjurõõmus nägu ja ta otsustas: „Ma ei pöördu tagasi, tulgu mis tuleb.“ Ta tõmbas koomale oma väikese kuue ja algas kiiret põgenemist. Tänavad näisid surmuna, igauks oli pugunud sooja ahju juure varju. Põhjataul uitis vilistades ohjeldamatus ma- ruhoos majade vahel endale ohvreid otsides ja põrgates poisile kahmas selle endasse, raputas teda, kiindus ta lehvivaisse higiseisse juuksetukkadesse, kuid sellega veel mitte rahuldudes tungis ta kergesse rõivatusse, löikudes tõmbleva keha lihha ja luusse. Poiss aga aina jooksis. Mitte niivõrd külma kui tuhandete hinge pii- navate vaimude peletamiseks. Elule ja surmale oli see jooks. Laubale tõusid higipiisad, libisedes jäiselt üle palet. Kopsud lakkasid tegutsemast, ta pidi seisatama, et hetkeks hinge tõmmata. Uimastav udusus tõusis ta ajudesse, kuid ikka edasi!

Pooliti meelemärkusetult vaarus ta tuppa, kogu kehast värisedes. Hirmust kivistunud otsis ema sõnu küsitlemiseks: „Imre, mu kallis poeg, mis on juhtu- nud? Kus on su mantel? Kas ta on sult varastatud?“ Paluvalt sirutas poeg talle vastu käed, lausudes: „Emake, armas, ära päri, praegu ära päri midagi.“ Ta laskus laua ääre oma toolile, peitis näo kättesse ja purskus valjult nuuksudes nutma. Ema seisis ta kõrval täitsa abituna, polnud ta ju enam kaua oma poega suutnud mõista. Nooremad vaatasid oma vane- mat venda, kes neist oli nii väga erinev. „Sa pead kohe voodi heitma ja ma keedan sulle head sooja teed,“ leidis lõpuks proua Szentmarjay. Imre laskis endaga teha, mida aga taheti. Ta riietati lahti ja mässiti tekkidesse, nagu ammu ennem, lapseas. Vahepeal tõi Bubics mantli ja mütsi, kuid asetas need üle ukse ees- kotta ja tormas sõnatult minema. Pikkamööda vaibu- sid Imre nuuksed, ema ja vennakesed liikusid ta ümber tasa, kikärvul askeldades ja andusid viimati ka rahule.

Kesköö paiku ärkas vend Lali, kuna Imre val- just rääkis. „Imre, mida sa ometi soovid?“ päris vend hirmust nutusel häälele. Imre aga rääkis edasi valjult lödisedes, vahepeal kriisates: „Jaa, ma näitan

varsti... kiri... nad poovad ta... ei, ei taha... Magyari...“ Lali hirmunud hüüdele ärkas proua Szentmarjay esimesest sügavast uinakust. Ta tuli, süü- tas lambi. Imre viskles voodis rahutult, pale hõõguvas palavikus ja kopsudes tugev kähisemine.

Ema vahetas hommikuni talle külmi komresse ja saatis siis Lali arsti järele. Vana hea majaanst saa- bus, kiirustusest hingeldades. Ta kloppis selga ja kuu- las kaua kentsaka musta toru abil. Proua jälgis hir- muga ta nägu. Lõpuks rääkis arst ja ta näojooned tõsinesid: „Mõlemapoolne kopsupõletik.“ Ema kahvatus surnukarvaliseks, silmade kinni vajudes. „Mu armas armuline proua, te ei tarvitse sellepärast veel koh- kuda. Imre evib väga tugeva organismi ja terveneb peagi. Talle tuleb teha jääkomresse ja siis anda talle neid tilku,“ ja juba ta kirjutaski rohutähe.

Järgneval päeval teadis juba kogu klass, et Imre on surmasuus vaakumas. Kõigis oli korraga tekkinud ta vastu kaastunne ja paljusid piinas südametunnistus. Bubics aga tundis end kahepoolse süüdlasena; ta andis kõigile küsimusile nii segaseid vastuseid, et õpetajad ta pahaselt kohale tagasi saatsid. Kohutav süütunne lasus ta rinnus ja ta tundis, et peab nüüd midagi ette võtma.

Laci Kender ootas igal hommikul kooli väravas Lali saabumist, ja mõnigi kord sammus ta vastu õhtut Niidu tänavale, kuid ei julgenud astuda sisse. Viien- dal päeval rääkis ta Magyarile: „Täna on kriis. Ars- til pole kuigi palju lootust.“ Sügav vaikus lasus klas- sis ja Mehes algas endaette kaalutlema, kui suured võiksid olla pärja kulud. Bubics ei suutnud kauem vastu panna — tunni lõpul läks ta Magyari juure ja tuli järgmise tundi väga hilja. Tal olid punaseks nute- tud silmad, kuid pärimistele ei annud ta ühtki vas- tust. Mandl viis ta järgneval vahetunnil kõrvalisse nurka, päris temalt kaua ja näis kuulavat küllalda- selt täpselt, sest ta kogus kohe oma raamatud ja vaban-

**KUMMI- ja METALL-
TEMPLI-TÖÖSTUS**

Perfekt
TALUNN-NUNNE

**TELEFON:
437-16**

dudes haigestumisega läks koju. Teda võidi uskudagi, kuna ta näis üsna kahvatu.

Õppetöö lõpul kutsus Hans Bartok Laci kõrvale: „Kuule, läheme Szentmarjay poole, ehk saame seal midagi aidata.“ — „Teeksin seda meeleldi,“ tunnistas Laci kurvalt, „kuid ta on ju kuri minule.“ — „Ärgem siis tema juure sisse astugemgi, küsigem vaid, kuidas tal läheb. Kas sobib, mis?“

Szentmarjayde juures võttis neid vastu Belus. Ta suured lapsesilmad särasid õnnes ja ta kuulutas kohe: „Imre saab terveks. Just praegu ütles seda onu tohter.“ Mõlemate poiste süda vasardas rinnus, kui avasid maja ukse, nüüd aga tegi ta seda kahekordselt suures võidurõõmus. Parajasti väljus arst ja proua Szentmarjay saatis teda tänulausetega. „Jah, ta on kriisi läbi teinud, paar nädalat hoolikat ravimist ja ta on jälle jalul,“ rääkis ta, nõrgale prouale imetlevat pilku heites, kes juba viis ööd vaevalt oli võinud silma kinni pigistada. „Nüüd aga, armuline proua, puhake ka teie. Pärastlõunal võivad poisid üksteist asendades valvata.“ Ja veel kui meeleldi nad seda tegid. Vaikisid seks puhuks, et nendel lõunaeine saamata, ja asetasid kogu pärastlõuna jääümbrikke Imre rinnale, kes pika meelemärkusetu oleku järele nüüd oli vajunud sügavasse unne.

Järgneva päeva kella üheteistkümne paiku ei olnud Magyaril tundi. Ta lükkas parandusel olevad kaustikud kõrvale ja suundus haige õpilase poole. Bubicsi tunnistus oli teda väga vapustanud ja ta kahetses Imret kogu südamest. „Salaühingu“ vastu ei võtnud ta midagi ette, ainult Bubicsi kõrvaldas noorte kotkaste rühmast ja Dezsöle tegi peapesu, kes töötas ilalgi enam ühinguid asutada, kui vaid seekord andestatakse.

Imre magas ikka veel. Ta nägu punetas mitme-päevasesest palavikust, ta hingas raskesti, vahele kordteine oiates, näojooned olid moondunud nagu mõnest luupainajast vaevatul. Magyaril laskus voodiservale, kuna majaproua väsinult naeratades palus vabandust, et pidi kööki eemalduma. Nad jäid üksi. Ta kummar-dus poisi kohale ja süvenes armastusrikka ja arusaaja headusega poisi piinatud, kuid peenettesse näojoontesse. „Vaene, vaene poiss,“ sosistas ta peaaegu kuulmatult, rohkem endale kui teisele. Ometi liigutas Imre end järsku, ohkas sügavasti ja avas silmad. Paar hetke silmitses ta teadmatult tühjusse, siis aga silmas enda üle Magyaril näo ja ta silmad laienesid just nagu hirmus, tõstes kaitseks käe. Kuid ta oli veel nõrk ja käsi vajus tagasi, silmad sulgusid taas.

Kas on see ta palaviku sonimiste jätk? Magyaril võttis ta palavikulise käe ja see puudutus just nagu tõi talle uuesti elu. „Kus ma olen?“ sosistas ta väsinult. „Kodus, mu armas poiss, su enda voodis,“ naeratas õpetaja. „Sa olid väga kaua haige, aga nüüd on hädaoht möödas.“ — Naljakas, miks sinatab ta teda? Pärast revolutsiooni oli ju see ainult noorte kotkaste juures viisiks. Ja mispärast see siiski talle nii mõnus tundub? Ta püüdis mõelda. Siis tungisid ta mällu jälle kõik „salaühingu“ istungid, Stein, kole põgene-mine, jõledate palavikupiltide rida... Tasane värin läbistas ta keha ja jälle seisis hirm silmis, mis olid

suunatud Magyaril kõrgele laubale. „Oh, õpetajahärra,“ tuli kuuldavale lämbuva nuuksumisega ta kurgust. Õpe-taja aga silitas ta pead ja segipaiskunud juuksesalku. „Kallis poeg, ära mõtle millelegi muule praegu kui sellele, et pead saama võimalikult ruttu terveks. Oled ju isegi küllalt kannatanud.“ Sõnadest kostev soe osa-võtt valas poisi südamesse just nagu tervendavat pal-samit. Kaks suurt pisarat veeris ta silmist ja huuled liikusid — nüüd, nüüd räägib ta kõik, veeretab oma südamele suure kivi. Kuid mahedusega sulges õpetaja ta huuled: „Tasa, praegu ei tohi sa ärritada. Muide, ma tean kõik ja kõik ongi juba korras. Sina oled vahvasti käitunud.“ Hääle kõmin oli proua Szentmar-jay tuppa meelitanud. Õnnelikult külvas ta pisarsil-mil poisi üle suudlustega. „Imre, mu südamelapsuke, et sa ometi kord jälle oled mõistuse juures.“ Magyaril tõusis ja jättis jumalaga. „Mõne päeva pärast tulen ma jälle.“

Imre silme ees püsis kaua ta kaugenõv kogu, ta tundis järsku endas suurt armastust tema vastu ja mõistis, et ta viha polnudki muud kui püüd varjata seda armastuse tunnet enda ees. Ja milleks, milleks ometi kogu see suur kannatus? Ei leidnud ühtki vastust sel-lele, surus oma pea padjusse ja hääletu nuukatus raputas ta piinatud keha. Ema istus ta kõrval, hoi-des vabisevat kätt kuni ta rahunes. Siis hüüis jälle kikivarvul välja, kööki, sest tulevad ja varsti noore-mad koju ja esimene lause on üsna kindlasti: „Emake, kui naljane ma olen.“

Vastu õhtut saabusid jälle mõlemad noored kotkad. Kui Laci kuulis, et Imre on ärkvel, tahtis ta kannapealt pöörduda tagasi. Lali aga ei lasknud teda, ja juba Bela jooksis venna juure: „Kuule, Laci Kender on siin ega julge sisse tulla, sest sa olevat temale pahane.“ — „Mina pahane?“ sõnas Imre valuliselt, sest millise õigu-sega võis ta üldse kellelegi olla pahane? Kuid juba nad tulid, tirides Laci endaga kaasa. Imre ulatas väsi-nult käe: „Laci, olen sulle sageli halb olnud. Kas võid mulle andestada?“ Laci surus tummalt ta kätt, ta oli nii õnnelik, et pisarad kippusid silma ega lasik-nud sõnagi huultelt tulla. Hans lausus, kaasakistult, särava rõõmuga silmis: „On nii tore, et oled juba poo-liti terve. Me kõik olime nii mures sinu pärast, klass ja õpetajad ka. Pärised ikka, kuidas sinu käsi käib.“ Imre kurnatud hingele oli selle kuulmine niisama hea kui kuivanud maapinnale kevadvihm. Hans aga rää-kis edasi, teatas hirmus tähtsaid uudiseid, sundis teda tuhandete narrustega naerule. Lõpuks tõusid püsti: „Homme algab jõuluvaheaeg, siis tuleme juba päeval sinu poole, kas nii?“ Imre noogutas jaatavalt peaga, et muidugi on hea, väga hea nii, ja siis läksid mõle-mad poisid.

Ta jäi üksinda. Pikkamööda täitus tuba pimedu-sega, kuid kõrvaltoast tungis sisse kitsas valgusjuga. Pehmelt ümbritses vaikus ta hinge, tundis end praegu väsinuna, kuid ometi oli see mõnus, kerge. Hääletult sosistas ta: „Nüüdsest peale muutub kõik sootuks tei-seks... paremaks...“

Julius von Farkas'i järgi
tähtkinud J. T.

Toimetusele saadetud Kirjandus

E. Muuk ja M. Tedre: Lühike eesti keeleõpetus II. Tuletus- ja lauseõpetus. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Hind 2 kr. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Teises trükis on autorid püüdnud arvestada seniseid asjalikke arvustusi ja õpetajate soove, mispärast on tehtud mõningaid parandusi, muudatusi ja täiendusi; on lisatud koguni uus peatükk rektiooni kohta ja ümber korraldatud harjutustik. Nende muudatustega on loodetud saavutada, et edaspidi ei tarvitseks enam parandusi teha ja õpperaamat võiks jääda aastast aastasse üheks ja samaks, mis võimaldab tarvitatud raamatute täit kasutamist. Praegune teine trükk erineb küll esimesest, kuid ei tee ülesäämatult raskeks I ja II trüki tarvitamist samas klassis. Ka välispool kooli on see ainsaks uusimaks ja täielikemaks eesti keele lauseõpetuseks.

Eesti Entsüklopeedia 1. Redaktsioonitoimkond: R. Kleis, peatoimetaja, P. Treiberg, J. V. Veski. K.-ü. „Loodus“, Tartus.

Eesti suurteose „Eesti Entsüklopeedia“ 1. vihik on ilmunud. Suure rahuldustundega loed Eesti Entsüklopeedia osakondade toimetajate nimestikku, sest siit selgub, et selle suure ülesande teostamiseks on tööle kutsutud peaaegu kõik meie tuntumad ja silmapaist-

vamad eriteadlased. Kõik see lubab oletada, et Eesti Ensüklopeedia sisuline väärtus hoitakse suurel kõrgusel ja ühtlasi ka ettevõtte iseenesest viiakse lõpule.

Mis puutub sisusse, siis peab otsekohe tunnistama, et 1. vihik on hästi toimetatud ning selles osas kahtlemata lugejaskonna lootused täitnud.

Eesti Entsüklopeediat kui suurteost tuleb soovitada kõigile raamatukogudele, avaliku elu tegelasile, teadlasile ja teistele töistele raamatuseppadele.

Talvised teed. Mälestusi II. Oskar Luts. Noor-Eesti kirjastus Tartus. 203 lk.

Raadio käsiraamat. R. Neudorf. Ajakiri „Raadio“ kirjastus 1931. a. 320 lk. Hind 3 kr. See on põhjalikum töö raadioasjanduse erialal ja aitab tunduvalt täiendada raadiokirjanduse turgu.

K. A. Hindrey. „Tõnissoni juures“. (Elukroonika V.) Noor-Eesti kirjastus Tartus, 1931. a. 248 lk. 39 pilti. Hind 4 kr. 50 s.

K. A. Hindrey mälestuste järg selles köites algab tegevusega kodumaal. Pariisist tuleb Hindrey 1904. a. „Postimehe“ toimetusse, kuhu ta peatuma jääb umbes paarikümneks aastaks. Käesolev köide annab sellest ajast pildi umbes aastani 1910, kõneldes tolle aja tekki- vast seltskonnast, tema püüetest ja teostustest, poliitilisest võitlusest kahel rindel, saksluse ja veneluse vastu. Jutustab sündmustest 1906. a. ja järgnevast karistussõjakade-aastast, Tõnissonist ja tema toimetuse liikmetest. Lähemast ümbruskonnast ja kaugemaist ringidest kõnnib pikk rida avalikke tegelasi (E. Enno, J. Ilves, A. Hanko, O. Kallas, A. Kitzberg, A. Jürenstein, K. Menning, P. Pöld, H. Rebane, A. Simm, A. Eisen-schmidt, K. A. Hermann, J. Jõgever, L. Olesk, K. Parts, V. Reiman ja teised) lugeja silme eest mööda ja leiab oma iseloomustuse, vaadatuna Hindrey silmaga ja kirjeldatuna tema sulega. „Vanemuise“ ehitus, tema teater, 17. oktoober 1906. a., miitingud ülikoolis, „Bürger-musses“ ja aula koosolekud, rahutused, „Noor-Eesti“ vool kirjanduses ja kunstis, esimene Eesti pilkeleht „Säde-med“ (üks terve peatükk käsitab seda ajakirja ja köide pakub reprodutseeritud pilkepiltidega ülevaadet tema vaimust ja laadist), töö ja elu toimetuses, see kõik on kokku surutud võrdlemisi kitsasse raami järelkajana ühest ajajärgust, mis oli eriliselt rikas oma sündmustiku kui ka kultuurilise tõusu poolest.

O.-ü.

J. Rubín

juveliiri- ja kellade äri

asut. 1880. a.

Tallinnas, Viru tän. 17

pakub

rikkalikus valikus kõiksugu

hõbe- ja alpakakarikaid ja teisi

auhindadeks kõhaseid asju.

Hinnad mõõdukad.

Savitööstus A. LAU

asut. 1837. a.

Tallinnas, Paldiski m. 14-b, kõnekr. 429-21.

Laos alati saadaval:

tulele hästi vastupidavaid telliskive, plaate, põrandakive, punaseid ja mitmevärvilisi ahjupotte, lillepote, aluseid, kausse, purke, kiviõusid j. n. e.

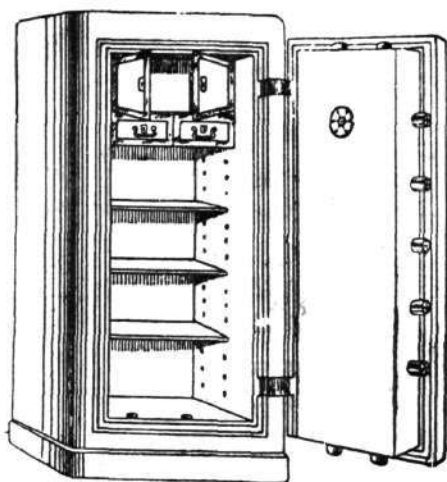
Koguteos pildis ja sõnas

„EESTI“

II ümbertöötatud, täiendatud trükk. Suures kaustas, 365 pildiga kriitpaberil ja tekstiga neljas keeles. Hind linases köites kr. 10, broš. kr. 8.50. J. & P. Parikas, Tallinn, Kuninga tän. 1.

V. Neggo kirjutab „Kaitse Kodu!“:

— See on raamat, mis peaks leiduma iga haritud eestlase laual igas raamatukogus, igas lugemistoas, igas koolis. Mitusada kaunimat Eesti maastikku, pilte Eesti elust ja olust, tähtsamaist riigi- ja seltskonnategelasist on kogunud igast Eesti maanurgast siia kokku vendade Parikaste usinus ja lakkamatu hool. Tekst neljas keeles võimaldab ta tarvitamist välismaalasile; see on parimaks meie visiitkaardiks neile pihkupistmiseks. Heal paberil, suure maitserikkusega kirjastatud teos rahuldab isegi kõige erandlikumad nõuded hea koguteose suhtes. Seda kätte võttes ja seda lehitsedes tundub näppudes meeldiv kõdi, mis ei taha enam anda mahti ta kõrvalepanemiseks.

Üldtuntud Soome tule- ja vargakindlaid
C. R. Grundströmi

rahakappe

igas suuruses ja hinnas.

C.R.Grundströmi rahakappide
eritehase kappe iseloomustab

moodsaim konstruktsioon. Eeskujulik materjaal.
Laitmatu puhas ning täpne töö. Soliidne ja
elegantne välimus. Mõõdukad hinnad.

Ainuesindus ja ladu
Eestis:

Igale järelepärimisele vastame üksikasjaliste
kirjeldustega ja saadame kataloogid kätte.

O.-Ü. Systema

Tallinn, Lai t. 9
Telefon 430-09.

KOLUMBUS

ON KÕIGIL SUUS,

sest

KOLUMBUS

on I sordi pabeross, missugust ootas suitsetaja juba ammu.

KOLUMBUS

on valmistatud 1930. a. lõikuse lõunamaade tubakate hästi õnnestunud segust.

KOLUMBUS

on odav, vaatamata ta kõrgele kvaliteedile.

A-S. „Sirena“.

Suure menu osaliseks on saanud:

homocord

uudisplaadid

Eesti kvartett Homocord orkestri saatel:

Naisemehe eu.
Saaremaa.
Kadunud muinaslood.
Kaluri laps.
Kuku sa, kagu.

Paul Mets, Homocord orkestri saatel:

Argentina - Paso doble.
Siis, kui õrnalt kõlavad kellad - Slov-valss.
Adžöö, mu väike kaitseväe õusaar.
Ära küsi, miks on see nii - Inglise valss.
Eesti kaunitar - Tango.
Jüri ja Mari pulmud, 2 osa.
Ants ja Liisa - Poika.

Kõige parema ja puhtama
muusika saavutate

homocord grammofoonidel.

Maimo Maret, mustlasorkestri „Horvat“ saatel:

Mustlanna. Vastlad
ja palju teisi eesti- ja võõrkeelsed
plaate suures valikus.

Ainuesindaja **Kr. Saar & Ko.**

Tallinnas, Estonia p. 27, kõnetr. (2)26-69.

Osakonnad: Tartus, Raekoja t. 2, kõnetr. 6-94, Rakveres, Tallinna t. 13.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1931.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR